

Η ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ '40

Όταν λέμε ή «Γυναίκα της Πίνδου», πρέπει να το γνωρίζουμε όλοι και ιδιαίτερα οι μεταγενέστεροι από μας, που δεν έζησαν τις ένδοξες εκείνες μέρες, ότι οι γυναίκες αυτές ήταν μόνον Ζαγορίσιες γυναίκες.

Δεν το λέω αυτό από τοπικιστική φιλοδοξία ούτε θέλω με αυτό να υποτιμήσω την προσφορά άλλων τμημάτων της Ηπείρου, στην «Τιτάνεια» προσπάθεια να κρατηθεί ο εχθρός τις πρώτες ημέρες του Ελληνοϊταλικού πολέμου.

Η εφημερίδα μας, σε όλα τα χρόνια που εκδίδεται γράφει και απένδειξη αναμνηστικότητα το γεγονός αυτό. Τώρα καταβάλλει συγχρη προσπαθεί να αναγνωρίσει και επίσημα ή συμβολή της, σαν μία μοναδική, για όλη την

ΤΟΥ κ. Κ. ΒΑΡΖΩΚΑ

Εκδότης του Ελληνοϊταλικού Πολέμου, προσπάθεια των 10 πρώτων ημερών, που έκριναν και την τύχη του πολέμου.

Ήμουν την εποχή αυτή δάσκαλος στο Καπέσοδο και είχα επιτραπεί να κρατώ σε λευτούργια, μέρα - νύχτα, το τηλέφωνο του χωριού και είμαι σε θέση να ξέρω, πώς εξελίχθηκαν τα γεγονότα των πρώτων ημερών από λεπτό σε λεπτό.

Στις 28 Οκτωβρίου ώρα 5 πρωινή, «Το δούλη» του «Ιταλικού» Πυροβολικού που βομβάρδιζε στα σύνορα τα Ελληνικά Τμήματα της Προκάλυψης, μας ξύπνησε και όλος ο κόσμος συνεδηγοποιήσε ότι άρχισε ο Πόλεμος. Όλοι ανήσυχτοι, αλλά όχι φοβισμένοι, δόθηκαν στους δρόμους.

Τι θα γίνει; Θα περάσουν; αυτό το ερώτημα απασχολεί όλους μας.

Οι Ιταλοί είχαν πολύ καλό στρατηγικό σχέδιο. Ήξεραν ότι το Καπάκι ήταν γερά οχυρωμένο και θα ήταν δύσκολο να περάσουν και γι' αυτό προσπάθησαν να το υπερκεράσουν. Στο δεξιό μέρος προσπαθούν να περάσουν τον Καλαμά και μέσω Θεσπρωτίας να προσχωρήσουν στο εσωτερικό προς Ήγουμενίτσα - Πρέβεζα. Στον Κεντρικό τομέα: Καπάκι - Γαραμπάλα - Αρίστη - Ελαφότοπο έχουν τον κύριο δρόμο του στρατού: ή μεραρχία ΦΕΡΑΡΑ, με σύνταγμα θαρως και δρεβαντικού πυροβολικού, τμήματα με όπλους,

τόνους καλπ. Επιπλέον και πιέζουν την αμυντική γραμμή των Ελλήνων σε όλη την έκταση...

Στο άριστερό ή εκλεκτό μεραρχία των Αλπινοστρών «ΤΖΟΥΛΙΑ» το καμάρι του Ιταλικού στρατού (τα σημερινά Λ.Ο.Κ.), απάνει αμέσως την αντίσταση των ολιγοριθμών Ελλήνων Τμημάτων που υποχωρούν μαχόμενα υπό δυσμενέστατες συνθήκες. Τμήματα της

Μεραρχίας ΤΖΟΥΛΙΑ προωθούνται πολύ γρήγορα και στις 30 μπαίνουν στην Φούρκα και Σαμαρίνα σαν σε παρέλαση και θαδίζουν μπρός και πίσω από τον Σιμόλικο και μέσω Λάκκας Κονίτσας: από Σουνίτσα - Γκρυσμπάνι, Παλιωτέλι, Αρματα, Δίστρατο για να φθάσουν στις 31 στη Βωδούσα και με σκοπό να θαδίσουν προς το Μέτσοδο. Η κατά-

σταση τώρα είναι φοβερά επικίνδυνη. Αν οι Ιταλοί περνούσαν τον Αώο στο ύψος του Βρυσχωρίου και έφταναν στον «Γυφτόκαμπο» ή άμυνα των Ελλήνων στο Καπάκι θα πλευροκοπείτο και θα έλλαζε ή φορά του πολέμου και τα γεγονότα θα εκτυλίσσονταν πολύ διαφορετικά.

Εδώ ακριβώς στα κακοτράχαλα φαράγγια της Πίνδου δόθηκε ή πιο αποφασιστική μάχη του πολέμου 1940-41.

Το Τάγμα Κονίτσας αφού ανασυντάχθηκε υποχώρησε κανονικά στην πέραν του Αώου γραμμή Αμυνας Βρυσχωρίου - Γκαμήλας, αφού γκρέμισαν την γέφυρα του Αώου. Εδώ τώρα φθάνει με τμήματα ο αν' χης Φρυζής που αναλαμβάνει τη διοίκηση του υποτομέα: Αώου - Βρυσχωρίου και ένυσχεται από στρατ. τμήματα που έρχονται μέσω Ζαγορίου και Θεσσαλίας. Ένας Ούλαμος με δύο Ορειβατικά πυροβόλα των 105 από τον υπολοχαγό Πανδη τοποθετήθηκαν κοντά στο Βρυσχώρι, απέναντι από το Παλιωτέλι - Γκρυσμπάνι και έτσι οργανώθηκε ή αμυντική γραμμή με σκοπό να εμποδίσουν την προέλαση των Ιταλών.

Εν τω μεταξύ τμήματα της Μεραρχίας Ιππικού μπήκαν γρήγορα στον αγώνα και ένίσχυσαν αποφασιστικά την άμυνα και σε λίγες μέρες την επέθεση και την διάλυση της μεραρχίας των Αλπινοστρών. Το Ορειβατικό πυροβολικό από τις 31) 8 άρχισε να βάλλει έναντι των Ιταλών που περνούσαν για Αρματα - Δίστρατο - Βωδούσα κλπ.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να τονίσω ότι το Γενικό Αρχηγείο όταν είδε την πρώτη υποχώρηση στο Δεξιό και ότι οι Ιταλοί έφταναν στην Βωδούσα και προσεδύνταν προς Μέτσοδο, προέβλεπε κύκλωση των Ελλήνων Δυνάμεων και στις 31) 10 έδωσε εντολή για υποχώρηση σε γραμμή πέραν των Ιωαννίνων. Εύτυχως δεν έγινε αυτό χάρις στην πεποίθηση των Αρχηγών της VΙΗ Μεραρχίας, ότι ή κατάσταση δεν ήταν απελπιστική και στις μετέπειτα ημέρες επιτυχίες των Τμημάτων της Πίνδου.

Στις 3) 10 οι Ιταλοί επείχεσαν πολλές φορές να περάσουν τον Αώο κοντά στην καταστροφή

• Συνέχεια στη σελ. 6

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΕΝΟΣ ΚΡΕΟΥΣ

Όλοκληρώνεται, όπως ελπίζουμε, ως το τέλος του επόμενου μήνα, ή θάση πάνω στην οποία θα στηριχθεί το άγαλμα της ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ, της ήρωίδας της έποποιίας του 1940. Το άγαλμα, όπως είναι γνωστό, θα στηθεί στο Ζαγόρι, για να συμβολίζει την προσφορά των γυναικών του Ζαγορίου στη νίκη του Έθνους, όταν ακόμα ίχνηλατούσε τα βήματά της για να βρει το δρόμο της... Στο εσωτερικό της θάσης που ολοκληρώνεται δημιουργείται μια αΐθουσα διαστάσεων 5X5 μέτρων, που θα μετατραπεί σε Μουσείο συγκέντρωσης ένθυμημάτων και άλλων στοιχείων που έχουν σχέση με τον πόλεμο του '40.

Η δαπάνη της πρώτης φάσης της ανέγερσης του Ηρώου —που περιλαμβάνει διάνοιξη δρόμου 500 μ., διαρρύθμιση του χώρου κατασκευή της θάσης— θα ξεπεράσει τις 800.000 δρχ. Από το ποσό αυτό έχουν ήδη διατεθεί τα 2/3 και είναι αναγκαία ή εξεύρεση 250.000 δρχ. ακόμα για να αντιμετωπισθούν τα έξοδα της πρώτης φάσης των εργασιών.

Για το σκοπό αυτό απευθυνόμαστε στη Ζαγορίσια φιλογένει με τη θεβαιότητα πως οι εισφορές των Ζαγορίσιων θα καλύψουν το αναγκαίο ποσό για την εκτέλεση του έργου που θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για τη σύντομη ολοκλήρωσή του.

Όσοι λοιπόν θέλουν κι έχουν την οικονομική δυνατότητα αυτό τον καιρό, ως στείλουν την εισφορά τους στην «Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Ζαγορίου», οδός Σίνα 4, Ιωάννινα, τηλέφωνο 26266 (για τις εργασίες ώρες) και 33469 (τις υπόλοιπες), σημειώνοντας στην επιταγή τον σκοπό της προσφοράς, για την οποία υποβάλλεται παράκληση να μην είναι μικρότερη από 3.000 δρχ.

Η Εταιρεία, σαν ελάχιστη ανταπόδοση σε όσους στείλουν την προσφορά τους, θα αναγράφει τα ονόματά τους και το ποσό της προσφοράς σε περγαμηνή που θα αναρτηθεί στο Μουσείο κι, ακόμα θα γίνουν ΑΡΩΓΑ μέλη της Εταιρείας, σύμφωνα με το καταστατικό της.

Η φιλοτέχνηση και κατασκευή του ανδριάντα θα γίνει ύστερα από προκήρυξη καλλιτεχνικού διαγωνισμού και ή δαπάνη θα καλυφθεί με Πανζαγορισιακό έρανο και με την εξεύρεση άλλων πόρων.

Συνεντεύξεις με τους Κοινοτάρχες

ΚΑΡΥΕΣ ένα νέο χωριό στο νοτιότερο άκρο του Ζαγοριού. Μογγολοί λεγόταν παλιότερα η θέση και προπολεμικά είχε μερικά σπτάκια και καλύβες των κατοίκων απ' το Καβαλλάρι και τις Λυγιάδες, για να βρίσκονται κοντά στις αγροτικές και κτηνοτροφικές εργασίες τους στην εποχή της πολλής δουλειάς.

Όμως κι αυτά τα λίγα κτίσματα δεν γλύτωσαν από το κάψιμο των «Ναζί». Μετά τον πόλεμο άρχισε μια νέα ζωή στην περιοχή. Ξεπαινωμένες απ' τα χωριά τους μερικές οικογένειες δημιούργησαν στους Μογγολούς τα νέα νοικοκυριά τους. Τριάντα περίπου νοικοκυριά στήθηκαν κι άρχισαν τη νέα ζωή τους. Έτσι, πριν 35 χρόνια συγκροτήθηκε μια νέα ανεξάρτητη κοινότητα, που την ονόμασαν ΚΑΡΥΕΣ.

Σήμερα έχει 130 κατοίκους μόνιμους που αντίθετα με τα άλλα χωριά του Ζαγοριού είναι κατά 850 ο νέοι (Κάτω των 60 ετών). Το καλοκαίρι φθάνουν στους 180.

Οι Καρυές δεν είναι κτισμένες όπως τα χωριά του Κεντρικού ή Δυτικού Ζαγοριού που τα σπίτια τους είναι συγκεντρωμένα το ένα δίπλα στο άλλο. Εδώ το κάθε σπίτι περιβάλλεται από την αυλή, το περιβόλι, τον κήπο, τα δένδρα.

Για να πάει όμως κανείς στις Καρυές είναι μεγάλο πρόβλημα. Ο δρόμος βρίσκεται σε πρωτόγονη κατάσταση και κάθε τόσο διακόπτεται η κυκλοφορία από τις κατολισθήσεις.

Με τις πρώτες βροχές οι λάσπες στις μεγάλες λακούβες τις κάνουν ακόμα μεγαλύτερες, ώστε η διάβαση με μικρό αυτοκίνητο είναι προβληματική εάν όχι αδύνατη. Ένας Θεός ξέρει τη ζημιά έπαθε το αυτοκίνητο που μας πήγε στο χωριό να γνωρίσουμε του κατοίκους του.

Ο πρόεδρος της κοινότητας κ. Κων/νος Λώλης που έτυχε να βρίσκεται στο νεοκτισμένο, με μεράκι, σπίτι του μας δέχτηκε με χαρά και προθυμία απάντησε στις ερωτήσεις μας. Την ίδια υποδοχή συναντήσαμε και από όσους κατοίκους έτυχε να βρούμε.

Και όταν πιάματε το γνήσιο ρακί του τον ρωτήσαμε:

Κύριε Πρόεδρε μας εντυπωσίασε κατά την περιήγησή του χωριού η ζωντάνια των κατοίκων και η ανοικοδόμηση.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Το χωριό μας είναι από τα πιο ζωντανά της ιδιαίτερης Πατρίδας μας, γιατί η συντριπτική πλειοψηφία των κατοίκων είναι νεοί και εργάσιμοι, παρ' όλο που τα κράτος και ιδιώτες η Νομαρχία μας έχει ξεχάσει.

Θα είδατε και στις ότι δεν έχουμε ούτε δρόμο, που είναι από τα κυριότερα εμπόδια για την αξιοποίηση των προσπαθειών και των κόπων των συγχωροαφών. Χαρακτηριστικά αναφέρω ότι ούτε ένα «γκρενιερ» δεν έστειλε φέτος η Νομαρχία.

Σ.Σ.: Όσους κατοίκους συναντήσαμε και μιλήσαμε πρώτο τους πα-

ράνονο ήταν ο δρόμος. Μας τόνισαν ότι χρειάζονται αγροτικά αυτοκίνητα για να εξυπηρετούνται στις εργασίες τους και στη μεταφορά των αγροτικών, δασικών και άλλων προϊόντων τους. Δεν αποφασίζουν όμως να τα προμηθευτούν, γιατί και αγροτικοί δρόμοι δεν υπάρχουν, αλλά και οι υπάρχοντες βρίσκονται σε τέτοια χάλια που η λειτουργία των αυτοκινήτων των θα είναι σύντομη.

Και συνεχίζει ο κ. Πρόεδρος. Εάν μας έρχιναν κάθε χρόνο λίγο χαλίκι κάπως θα είχε βελτιωθεί η κατάσταση. Το είδατε άλλωστε και σε τι χάλια βρίσκεται το οδικό δίκτυο της Κοινότητας.

Οι κάτοικοι πρόθυμα θα προσφέρουν την εργασία τους, αλλά χρειάζονται τα μεταφορικά μέσα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Με τι ασχολούνται κυρίως οι κάτοικοι;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Με την κτηνοτροφία, τα φασόλια γίγαντες και τις άλλες αγροτικές εργασίες. Να σημειώσετε ότι έχουμε 1500 περίπου γδοπρόβατα σε οικόσστη και σταυλική κτηνοτροφία.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Εκτός από το δρόμο ποιο άλλο βασικό αίτημα έχετε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Το Νερό. Υπάρχει νερό, αλλά το υδραγωγείο και το δίκτυο ύδρευσης που έγινε πριν από 25 χρόνια, λόγω κακής κατασκευής, άρχισε να καταστρέφεται. Έτσι με την πρώτη βροχή το νερό νοθεύεται από τους λάκκους και μας έρχεται θαλό και βέβαια μολισμένο με τους γνωστούς κινδύνους για την υγεία των κατοίκων.

Αν απαιτείτο για την επισκευή μεγάλη δαπάνη ίσως να υπήρχε κάποια δικαιολογία για την καθυστέρηση — αν και για την υγεία των κατοίκων δεν πρέπει να υπάρχει καμιά δικαιολογία — η δαπάνη όμως της επισκευής του υδραγωγείου και του δικτύου είναι αναλογικά μικρή, ενώ ο κίνδυνος μεγάλος και επιμένει ότι η Νομαρχία πρέπει να εγκρίνει το ταχύτερο τη δαπάνη.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ποιές άλλες εργασίες είναι δυνατόν να αναπτυχθούν στην περιφέρειά σας ώστε να αυξηθεί το εισόδημα των κατοίκων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ο τόπος προσφέρεται για την δημιουργία κτηνοτροφικών και κτηνοτροφικών μονάδων (μοσχάρια, γουρούνια, κοτόπουλα). Πώς όμως να λειτουργήσουν και να αναπτυχθούν, όταν δρόμοι δεν υπάρχουν, το τηλέφωνο σχεδόν δεν λειτουργεί, και η κρατική μέριμνα απουσιάζει. Για κτηνίατρο και γεωπόνο ακουστά μόνο έχουμε με μόνη εξαίρεση τον μελισσοκόμο κ. Αναγνωστόπουλο, που πρόθυμα σπουδάζει σε κάθε πρόσκλησή μας για να μας βοηθήσει στην ανάπτυξη της μελισσοκομίας.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Η υγειονομική περίθαλψη;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Τα ίδια και χειρότερα. Δεν υπάρχει υγειονομική κάλυψη και έχουμε εναποθέσει τη ζωή μας

στη Θεία Πρόνοια.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Διοικητικά πως καλύπτεται η κοινότητα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Με έλλειμμα ο προϋπολογισμός και δεν έχουμε κοινοτικό γραμματέα. Ευτυχώς μας εξυπηρετεί, με σύμβαση, ο συμπατριώτης Διποταμίτης κ. Οδυσσεύς Τσαπιάλης.

Το κοινοτικό κατάστημα έγινε με προσωπική εργασία των κατοίκων όπως και το σχολείο, η εκκλησία και η επέκτασή του δικτύου ύδρευσης.

Σοβαρό πρόβλημα έχουμε με την ψυχολογία των κατοίκων και περισσότερο των νέων.

Η μικρή μας κοινότητα δεν μπορεί να διατηρεί ψυχολογικά κέντρα ελεύθερα έτσι είναι απαραίτητη η δημιουργία πνευματικού κέντρου. Η δαπάνη κατασκευής του όμως δεν είναι δυνατόν να καλυφθεί από την προσωπική εργασία των ολίγων κατοίκων. Χρειάζεται την ενίσχυση του Υπουργείου Πολιτισμού, του Υπουργείου Νέας Γενιάς και της Νομαρχίας.

Επαναλαμβάνω ότι πρόκειται για βασικό έργο, που απασχολεί τους νέους δεδομένου ότι ούτε τηλεόρα-

ση δεν βλέπουμε, γιατί ο αναμεταδότης του Ανατολικού Ζαγοριού είναι, τον περισσότερο καιρό, χαλασμένος.

Περιμένουμε η αποκέντρωση να γίνει καμιά φορά πραγματικότητα και το κέντρο να καταλάβει ότι υπάρχουν Έλληνες που στερούνται για κάποια ποιότητα ζωής.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Αναφέρατε ότι και με το τηλέφωνο έχετε προβλήματα.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Μόνομο πρόβλημα, γιατί ή δεν λειτουργεί ή όταν λειτουργεί δακτύλιετα η συνδιάλεξη. Πως όμως να λειτουργήσει όταν συνεργείο επισκευής των γραμμών έχει να φανεί χρόνιος;

ΕΡΩΤΗΣΗ: Έχετε να μας πείτε και κάποιο άλλο σοβαρό θέμα που απασχολεί την κοινότητά σας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Είναι το κτηματολόγιο. Η κοινότητα έγινε σε περιοχή εγκαταλελειμμένη. Οι νέοι που διαδέχθηκαν τους παλιούς, δεν γνωρίζουν τα όρα των ιδιοκτησιών τους — αναφέρουμε κυρίως στα αγροτεμάχια — και υπάρχουν μια αναταραχή μεταξύ των κατοίκων για τις αμφισβητούμενες περιοχές.

Επιβάλλεται να γίνει το κτηματολόγιο για να μην υπάρχει αυτή η μόνιμη γκρίνια μεταξύ των κατοίκων.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Στα παρακάτω αγόρια και κορίτσια, που οι δύο γονείς τους ή ο ένας κατάγονται από το Τσεπέλοβο και που πέτυχαν στις Πανελληνίες εξετάσεις, για τα ανώτερα και ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Πατρίδας μας, τα πιο θερμά μου συγχαρητήρια και την ευχή μου για άρστη πρόοδο.

Αφροδίτη Αλ. Γκούρη, Ακαδημία Σωματικής Αγωγής Θεσ/νίκης.

Δημήτρης Στ. Ιωαννίδης, Πολυτεχνείο Θεσ/νίκης.

Γιάννης Θεοδός, Τσαβαλάς Δασολογία Θεσ/νίκης.

Όλγα Λαμπρ. Τσουμάνη, Σχολή Νοσοκόμων Αθηνών.

Φωτεινή Δημ. Βούρβου, Σχολή Νοσοκόμων ΠΙΚΠΑ Αθηνών.

Ε.Γ.

ΗΛΙΟΧΩΡΙ: Πέτυχε και σε πρώτη σειρά στη Φιλοσοφική Ιωαννίνων ο Ηλίας Ζήση Παπαζήση.

Θερμά συγχαρητήρια Οικογένεια: ΓΕΩΡ. ΠΟΛΥΜΕΡΗ

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Τη Αλή Καμπά του Γιάννη και της Νινέττας (οικογένεια Βουλιώτη) που πέτυχε στην Αρχιτεκτονική Σχολή Αθηνών συγχαίρουμε εγκάρδια.

Οικογένεια: Κ. ΚΥΡΙΑΖΗ

Από την Πέτρα - Ζαγοριού εισάγονται στα Α.Ε.Ι. — Α.Ε. και ΚΑΤΕΕ οι κάτωθι φοιτητές:

1) Καφαντάρης Νίκος Κ. στη Θεολογική Αθηνών.

2) Ράπτη Αντωνία Δ. στην Παιδαγωγική Ακαδημία Φλώρινας.

3) Λεοντάρη Σοφία Χρ. Φυσικής Αθηνών.

4) Παπαστεργίου Χρήστος Μ. Κτηνιατρικής Θεσ/νίκης.

5) Παπαστεργίου Κων/νος Δ. Τουριστικής Επιχ/σης Θεσ/νίκης.

Θερμά συγχαρητήρια και καλή πρόοδο.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΔΑΛΑΓΓΕΛΗΣ
Συν/χος Δάσκαλος

ΤΡΙΣΤΕΝΟ: Η δ. Κατακλιτή Γ. Αλεξάνδρα που πέτυχε στην Ακαδημία Φλωρίνης τη συγχαίρουμε εγκάρδια.

Ευθύμιος - Βούλα - Αγνή

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Επέτυχε φέτος εκ των ΚΑΤΕΕ — Λόριστας — τμήμα Δασοπονίας — ο χωρσιανός μας Παναγιώτης Οικονομίδης του Νικολάου.

— Η Ένωση Αποδ. Ελαφοτόπου που συγχαίρει θερμά.

ΚΑΠΕΣΟΒΟ: Τον ανεψιό μου Οδυσέα Ναπ. Τόλογλου που μαζί με το απολυτήριο του Στρατού πήρε και το πτυχίο της Φιλοσοφικής Σχολής Ιωαννίνων συγχαίρω εγκάρδια και του εύχομαι καλή σταδιοδρομία.

Φιλομήλη

Ανθολογία Ζαγορίσιων Συγγραφέων

Από το «οδοιπορικό» του Γιάννη Σαραλή που κυκλοφόρησε σε βιβλίο το 1957 με τίτλο «Ζαγόρι» και αναφέρεται σε όλα τα χωριά του Ζαγοριού, ανθολογούμε σελίδες του. Ο συγγραφέας περπάτησε το 1955 όλο το χώρο του Ζαγοριού και τον ζωντάνεψε με μία θερμή και εύλωτη λυρική περιγραφή.

ΒΙΤΣΙΚΟ

«Ο δρόμος που ξεκινάει απ' την Άριστη ως το Βιτσικό, σε κατηφορικά παιχνιδίσματα, είναι μία θιαστική πορεία, που δέ σου δίνει καιρό να σταθείς έστω και για λίγο και να θαυμάσεις τον ξερό τώρα το καλοκαίρι, καταρράχτη της Μπάτσας, με τους θύριους θράχους και τον κρημμένο διάδρομο των πουργαριών. Η κατάσταση αυτή είναι τόσο άπιαστη που σε διδάξει να φτάσεις στο τέρμα της μιάς ώρα πρωτιότερα. Μονάχα εάν άντικρυς το γραφικό γεφυράκι της Κώσταρης και πάρεις τον όμοιο δρομάκο της Γρανέτσας προς τη Φτέρη, τότε τα μάτια σου μπορούν να ξεανοιχτούν πιο πέρα και να χαρείς όλη τη θιαστική με μιά άνεση άσυνηθιστη, που την επιβάλλει το ήρεμο και απαλό τοπίο με την ξεκούραστο δρόμο που σέρνεται αδιάστατα μέσα στους φαεινούς φόντους των γραδιών, το φράξο και της θαλασινιάς.

Ο άνιφοράκος, που θα συναντήσεις, δεν είναι παρά μία μικρή παρήβηση, που έρχεται να σπάσει τη μονοτονία και να σε σταματήσει για να θαυμάσεις τις γραφικές πλαγιές και το πειθαρχημένο πράσινο, που μπορείς να το κάνεις δικό σου μ' ένα σου θιλέμμα, να το έρυνήσεις και να το κατακτήσεις με χωρίς μεγάλη προσπάθεια. Όλα γύρω σου είναι τόσο εγκάρδια, που ξετυλίγονται σε κάποιο ρυθμό αδιάστητη προσαρμογή για να προλάβεις τα πάντα, ως την τελευταία τους λεπτομέρεια. Η διαδρομή σε πείθει πως δεν έχεις κανένα δικαίωμα να την άπενσεις με φευγαλέο μάτι, όσο κι αν διάβεις να φτάσεις στον προορισμό σου. Είναι: αίσθημα καθωρισμένη από κάποια επιβεβλημένη ανάγκη ή πεζοπορία μιάς όλανήτης ώρας, που θα χρειαστεί άπωσθήσεις να τη διαγίνεις.

Σάν περάσεις το εκκληράκι του «Αϊ Γιάννη, ο Βοιδομάτης θα σου στείλει τα δροσικά του μηνύματα με τον άχρ της πρόσχαρης παρουσίας του. Μιά θεσπέσια γαλάζια κορδέλα αφήνει τους απέλειωτους μαϊνάρους να κυνηγηθούν πασίχαροι και να κρύβονται κάθε τόσο στα θαύματα πλατάνια. Συλλογίζεται κανείς καθώς άγναντεύει ποῦτο το εκπληκτικό παιχνίδισμα του νερού με τους άβυσσισμένους καμήλους του, την μοίρα των γρήνων πραγμάτων.

Όλος αυτός ο άνεκλόλητος σκοπός, αναλύει σαν αιώνα παράπονο από κάποια φουρτουνασμένη καρδούλα και ξεγύχεται χιλιόστομος κι άρκαλιάζει τις ράχες, σαν πυκρή διαμαρτυρία στο διαβάτη που στέκεται άθικτος να αισθανθεί την άμορφη και να τη διαλαλήσει, καθώς το άσώπαστο σάγμα του, στα πέρατα του κόσμου, έτσι, για την τιμή της Βίας της άμορφιάς. Πόσο άλλοι πόποιο, όπως και πρόσωπα, δεν πέρασαν στην ιστορία με μιά φήμη που δεν επιδέχεται καμιά διάφηση, γιατί έτυχε να ύμνηθούν από κάποια μεγάλη δνόνματα. Οι σκέψεις αυτές φέρνουν στο νοῦ μου τα θεσσαλικά τέμπλη και το νωχελικό Πηγεῖο. Ο Αλιανός, πούλ μέτριος πεζογράφος, κατέβηκε να μεταδώσει το θαυμασμό του για το τοπίο με την «Ποικίλη ιστορία» του και να προδιαθέσει το Φανελόν και την άλλη άτελεύτητη χορεία δικών μας και ξένων, ώστε να παραδώσουν το τοπίο με τα γραφτά τους στην άθανασία, σαν το μοναδικότερο φυσικό μεγαλούργημα. Όμως τα περίφημα αυτά θεσσαλικά τέμπλη δεν ξέρω αν θα μπορούσαν ν' άνθίσουν στη σύγκρισή με άλλα άνάλογα έλληνικά τοπία της Βόρειας πατρίδας μας.

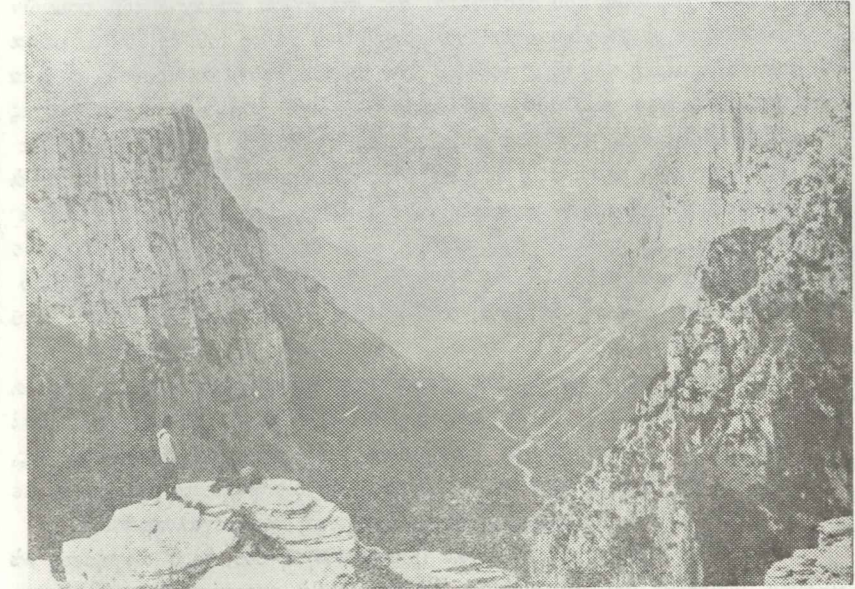
Όλα, βλέπετε, στη ζωή έχουν μιά μοίρα περισσότερο ή λιγότερο εύτυχημένη. Όμως, πως θα είχε κανείς την άπαληση να κουδάλιζε; —

ως έδω πάνω, θύλους άκείνους που περιγρήθηκαν κατά καιρούς τον τόπο μας; Τα μέρη αυτά είναι άπρόσπαστα και στους πιο ίτολημούς. Ο Βύρων άκόμη, με όλη τη φιλογερή λαχτάρα του, δε μπόρεσε να προχωρήσει και σταμάτησε άναποτημένος στον «Αϊ Λιά της Ζίτσας».

Έτσι ο Βοιδομάτης θα μένει άγνωστος και θα διαλαλεί το αιώναῖό του παράπονο στη μεγαλοσύνη των βουνών.

Σάν χαθεί το ποτάμι από τα μάτια σου, το Βιτσικό, μικρογραφία χωριού, ύπογραμμίζει την παρουσία του με την πράσινη λαχτάρα του πελώριου πλατάνου να διαλαλεί στο διάστημα όλη τη θαλαστική δόξα του. Το γοητευτικό αυτό πλατάνι αφήνει τους γιγάντιους κλώνους του να σκεπάζουν θαρρείς, δάκαρο το χωριό και να φτάνουν ύσαμε τ' άπόκρημνα φρύδια του Βίκου. Κάτω από την προστατευτική σκιά του ο «Αϊ Τρύφωνας» σμιμαλεύει τα λιγιστά σάβια, «σκέπη και άχύρωμα» στις μπόρες που ρίμαζαν το πονεμένο χωριό.

Μά ή προβολή τούτη, που σου δίνει με τις πρώτες αυτές άντικύψεις το Βιτσικό, δεν είναι παρά μιά έσκαμμένη προσπάθεια για να σε

Θεματική άποψη του Βίκου από τη Μπελίο

τραβήξει μακριά απ' το πραγματικό του ύφος και το θαυότερο γόημα που κρύβει τόσο φροντισμένα και παραστέκει έκει πάντα, έτοιμο να σε αλφινδιάσει με μιά άσπληκτη μεγαλειώδη ύποδοξη.

Οι πρώτες άπληξίες των βουνών, που έμφανίζονται άπροσδόκητα, δεν είναι άκαμψα να σου μεταδώσουν κάποια όμορφα για να συγκεντρωθείς στον άυτό σου και να θελήσεις, προστοιμαμένος κάπως, το εκπληκτικότερο θέαμα της ζωής σου. Όλα έχουν άπολογισμούς με γνώση. Κι άσπ' ή κουρασμένη όρυσούλα, που σε σταμάτα για λίγο, προσπαθεί να σε καθυστερήσει στο δρόμο σου μάλλον, παρά να σε ξεδιψάσει με τις άπύμους του νερού που θγαίνουν απ' τα σπείρμένα σπάχνα της. Ο άνηφοράκος που θα πάρεις σε λίγο δεν κρατά παρά όσο χρειάζεται να γεμίσει τα πλεμένα σου με άέρα, για να μπόρσεις να κραγιάσεις μ' όλη τη δύναμη της ψυχής σου το θαύμα που σε κατέχει σά βρεθείς μπροστά στο μεγαλείο του Θεού!

Τα μάτια σου αστυσμένα καρφώνονται όρθώνοντα στις άπληξίες του άπόκρημνου βουνού, που όρθώνεται μπροστά σου σ' άμυτικό γιγάντιο φρούριο. Ένας άρχέγονος τρόμος διατρέχει τα μέλη σου και ζητάς να κυρθείς, ν' άποτραβήξεις κάπου άπόμερα, να μνή είσαι τόσο κοντά του, έθωπος άνωπώ, σ' ή κορωνίδα της δημιουργίας, ή εδνόν, καί ή διαίωση του Θεού. Δεν τολμάς ν' άπενώσεις το δημιουργό σου, που παρστέκει έκει κάπου, πανταχού παρών και σκεπάζει με τη παντοδυναμία του τα πάντα, που δαδούν από τα έγκατα της γής και όρθώνονται, ως τα μεσούρανα κι άρκαλιάζουν τα σύνεφα και ταξιδεύουν σήην άδυσσά κι άνασταίνουν την πηγή της δημιουργίας, που φύσηξε αυτή τη στιγμή, το σάγμα του Θεού, με τη ζεστή άνάσα του!

Τα πάντα γύρω σου είναι βούλα, θρονιασμένα στο άπειρο άσάλευτα, άπροσπέλαστα, με τον άγριο κορμό στο περίφημο μέτωπό τους, άγναντεύουν το άβυσσικό χάος της αιώνας θαλασσίας τους και σε προστάζουν να τα προσκυνήσεις.

Ο κόσμος αυτός των βουνών που γεμίζει τα μάτια σου και θαμπύ-

και το νου σου με την ανεξέλεγκτη περιφάνεια και την αγέρωχη όψη του, είναι ένας κόσμος που δε γνώρισε ποτέ σου, που δεν αντίκρισαν τα μάτια σου, δεν έφτασε ποτέ ο νους σου, δε χάρηκεν ή φάνηκε σου. Αφού σταθείς εδώ μπροστά του σιωπηλός πολλήν ώρα κι αφήσεις το θαυμασμό σου έκθετη στην άγρια μεγαλωσύνη του, τότε μπορείς να ξανά-θρεις τον έαυτό σου. Τα στήθια σου θα φουσκώσουν από μια πρωτόγνωρη θεική αγκαλιάση και μ' όλη τη δύναμη της ψυχής θα κραυγάσουν τα χείλη σου:

«Ευφρανάς με, Κύριε, έν τῷ ὀνόματί σου,

καί έν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν σου ἀγαλλιάσθαι.

Τό ἀνγόντα ἀπ' τῶ Κουκούλι τοῦ Βιτσικού, τόν ἐξώστη νά ποῦ-με τοῦ χωριοῦ, εἶναι ἕνα σπάνιο καί ἀληθινόν τε θέμα πού σου χαρίζει τή μεγαλύτερη συγκίνηση τῆς ζωῆς σου, πού μπορεί ποτέ νά σου δώ-σουν τὰ μεγαλουργήματα τῆς φύσεως. Μπροστά σου ξανοίγεται μιά ἀ περιγραπτή χαράδρα πού ξεπερνάει τήν ἄδυσσο αὐτή ἀκολουθοῦν σ' ὅλο τόν καταπληκτικό του δρόμο καί ὑπό τις δύο πλευρές, ἀνταρθητές πυργεῖς βουνῶν, ἕνας ἑξάστιος πύργος, πού σχεδιάζει ἐναέρια τις ἀπύθ-νες φυγοῦρες του, μέσα στίς ἀπαλότερες ἀποχωρήσεις τοῦ γαλάζιου. Τά βουνά, πιασμένα ὅλα ἀπ' τὸ χέρι, τὸ ἕνα πίσω ἀπ' τὸ ἄλλο, σ' ἔχουν ἀ-πέραντο χορό, ἀρμενίζουν στά σύνεφα σάν κάποιο ἀσύλληπτο μυαλότο ἀπερίγραπτης ὁμορφιάς. Οἱ κορφές τους ἀγγίζουν τόν ἥλιο καί κολῶ-μπᾶνε σὲ φῶς, ἀέρινη ὀπτασία, πού ὀδεῖ στήν ἀπεραντοσύνη τοῦ συνταρακτικοῦ χάους!

Ἀριστερά, στήν εἴσοδο τῆς χαράδρας, παραφυλάει ἡ γιγάντια μορφή τοῦ βουνοῦ, πού στέκει πάντα ἀκεί ἀγέλαστη, ἀπόκρημνη, καί ἀπροσπέλαστη. Ἡ ὄψη του σέ καθιγώνει, τὸ κοιτάς σάν ἀπολιθωμένο, ἐκστατικός, μὲ τὸ ἱερὸ δέος καί τὸ ρῆγος πού διατρέχει τὰ μέλη σου, μὲ τὸν ἑλγγο πού σου προκαλεῖ ἡ συγκλονιστικὴ τὴν ἀπεραντοσύνη τοῦ συνταρακτικοῦ χάους!

Ὁσπρίποτε ὁμοῦ κι ἂν εἶναι ἡ συγκίνησή σου, δὲ θ' ἀργήσεις νά σταθείς μπροστά του γοητευμένος. Τὸ βουνὸ θὰ σκορπίσει τὸ φόβο σου θ' ἀποδιώξει τὸ ἐξάνισμα καί τὸν τρόμο πού σ' ὠδήγησε τόσο μακριά, στήν προαιώνια ἀμάχη σου μὲ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, γιὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ἐπιβίωσής σου. Φαισμένος ἔδω, ὅσο κι ἂν παρυστράνησαι στήν ἀ-γαπητικὴ πορεία σου, θὰ σέ δεχτεῖ ἐγκάρδια ν' ἀναλογιστεῖς κοντὰ του καί ν' ἀναπολήσεις τὴ μοῖρα σου πού δὲν διαφέρει ἀπὸ τὴ δική του.

Ἔτσι ἀδελφωμένος θὰ σταθείς μπροστά του μὲ τὴν ἀνάνιση μιᾶς ζωῆς πού διάθρηκε κάτω ἀπ' τὴ σκέπη του καί πού παραστάθηκε στὸν ἀρχέγονο πρόμο σου καί σκίτησε στίς ἰαχές τῆς ψυχῆς σου. Ὅμοια καί τώρα θὰ σταθείς κοντὰ του ν' ἀγκαλιάσεις τὴ μεγαλωσύνη του ἀπ' ὅλο τὸ ὕψος τῆς δραματικῆς σου πορείας, αἰώνια ἰδεμένος μαζί του, ὅσο κι ἂν εἶναι εὐφράντατος ὁ δρόμος τῆς θεικῆς μοῖρας σου.

Ἡ γοητεία τῆς ἀπερίγραπτης ὁμορφιάς τοῦ βουνοῦ μὲ τὸ συντα-ρακτικὸ μέγα θέμα τῆς χαράδρας τοῦ Βίκου, δὲν σου δημιουργοῦν οἷ-τε τὸ ἐλάττωστο ἐνδιαφέρον νά προσέξεις τὸ χωριό. Πρέπει: νά περάσει πολλὴ ὥρα, γιὰ ν' ἀπαλλαγτεῖς ἀπ' τὴν κατὰπληξη πού σέ συνέχει, νά ρθεῖς σὲ ἐπαφή μὲ τοὺς λιγιστοὺς ἀνθρώπους πού ζοῦν στὸν ἀπύθανο τοῦτο κόσμῳ γιὰ νά μὴ στερῶνται κατόπιν νά δεχτεῖς τις ἐντυπώσεις του.

Τὸ Βιτσικὸ εἶναι ἕνα ἔρημο χωριό. Ἀπὸ τις ἐξῆρτα οἰκογένειες πού ἄλλοτε εὐδοκίμοσαν, δὲν ἀπέμειναν οὔτε δεκαπέντε. Κανενὸς εἶ-δους χαλασμοῦ, μήτε ὁ πόλεμος δὲ μπόρεσε νά φτάσει ἱσχυρὸ δῶ. Ἐμει-νε ἀπεριχτο ἀπ' αὐτὲς τις φοβερὲς καταδρομὲς. Τ' ἀράνισε ὁμοῦ ἡ ἐξήντη. Οἱ ἴδιοι πού λάτρευαν τὸ χωριὸ τους, αὐτοὶ καί τὸ ρήμαξαν. Γιατὶ ὁμοῦ; Ἡ ὁμορφία μὲ ὅλη τὴ γοητεία τῆς δὲ μπόρεῖ νά καλύψει ὅ-λες τις ἀνθρώπινες ἀνάγκες. Ἐπὶ οἱ κάτοικοι τοῦ τοῦ ἔφησαν σιγά - σι-γά, ζητώντας κάποιο ἀλλή ζωὴ, πὺ ἐντυχισμένη. Τὴ θρήκανε ἀράγε; Πολὺ ἀμειβάλλω. Ἄν μάλιστα φέρω στή μνήμη μου τὴ διήγηση κά-ποιου φοιτητοῦ, πού συνάντησα ἔδω, εἶμαι βέβαιος πὺ συνέδραμε τὸ ἀντί-θετο.

—Λίγο χῶμα ἀπ' τὸ Βιτσικὸ— ζήτοσε κάποιος ἐγκατεστημένος στίς Σέρρες νά τοῦ φέρουν οἱ συγγενεῖς του, σάν θὰ γύριζαν ἀπ' τὸ προσκύνημα τοῦ χωριοῦ!

Πραγματικὰ ἡ τοποθεσία πού εἶναι ἀραγμένο τὸ χωριὸ εἶναι μα-γευτικὴ καί δὲ μπόρεῖ, παρὰ νά ξυπνᾷ παντοτεινὴ λατρεία σὲ καίνονος

πὺ ζῆσαν κοντὰ στή γοητεία του. Κι ὁμοῦ ὁ τόπος, ὁ ἐρημικὸς τό-ρα, θὰ μποροῦσε ν' ἀποστήσει ζωὴ μὲ μιά σπουδαία τουριστικὴ κίνηση, ἂν ὑπῆρχε συγκοινωνία καί κάποιες ἀνάλογες ἐγκαταστάσεις. Ἐνὰ ξε-νοδοχεῖο θὰ συγκέντρωνε πολλὴν κόσμο καί τοὺς καλοκαιριοὺς μῆνες καί τὸ χειμῶνα ἀκόμη μὲ τὰ χειμεριὰ σπορ ὅπως καί τὸ Πάπικο. Ὁ ἐπισκεπτής θὰ εἶχε νά χαρεῖ μιά σπάνια συγκίνηση ἀπ' τὴν ἐξαιρετικὴ ἀγριότητα τοῦ τοπίου. Δὲν ξέρω ἂν κάποιο ἄλλο χωριὸ θὰ μποροῦσε νά συγκεντρώσει τόσες προϋποθέσεις γιὰ ἕνα πραγματικὸ ξεκούρασμα μὲ τὴν ἀπολλογὴ σου ἀπὸ κάθε βιαστικὴ μέριμνα πού θὰ τὴν ἐπέβαλε ἔστω καί γιὰ λίγὸ τὸ μοναδικὸ αὐτὸ περιβάλλον μὲ τὴν ἀραιή σιωπὴ τῶν βουνῶν πού πλανιέται ἀδιατάραχτη γύρω σου μὲ ὅλο τὸ ἀπειρο πλῆθος τῆς ποικίλης ζωῆς πού ζεῖ ἀθέατη στίς ἀνεξερευνήτες κορυφές της. Τὰ πάντα ἔδω ἡραχάζουν καί σου δημιουργοῦν τὸ κατὰλληλο κλίμα ν' ἀφε-θεῖς στούς πύ ἀκριβοὺς στοχασμοὺς σου.

Εὐδουσι δ' ὀρέων κορυφαί τε καὶ φάραγγες

πρώονες τε χαράδραι

φύλα δ' ἔρπειτα, τόσσα τρέφει μέλαινα γαῖα.

Τὸ χωριό, χτισμένο στήν κορυφὴ ἑνὸς ἀπόκρημνου λόφου, ξεπρο-βάλλει: σὰ μιά κρυπταλλινὴ φρουτιέρα καί ἀγναντεύει ὁλόγυρα τὸ χῶμα, συναρμυμένο ἀπ' τὴν συνταρακτικὴν ὁμορφίαν τῶν βουνῶν καί τὸ δράμα τῆς ἀδύσσο! Στὸν πυθμένα τῆς χαράδρας ὁ βοϊδομάτης, ἀφίνει τὰ νε-ρά του νά κυλοῦν καί νά κατηφορίζουν γιὰ νά περιζώσουν μὲ τὰ σκι-νίματα τῆς χαρᾶς τους τὸ θάδρο τοῦ χωριοῦ καί νά χωρίσουν τὴν ἀν-αχὴ τῶν ἀπόκρημνων βράχων πού στέκονται ἐπιβουλοὶ στίς ὁχτές του. Ἀπὸ τις ὁχτές αὐτὲς ἀνιφορίζεῖ ὡς τὰ κρύσταλλα τοῦ χωριοῦ ἡ πράσινη λαχάρα, μπουχτισμένη ἀπ' τὰ καὶ δολογίματα τοῦ νεροῦ καί σκαρφα-λώνει στ' ἀπόκρημνα στήθια τῶν βράχων, στεφανώνει τ' ἀγέρωχα μέ-τωπα, φωλιάζει στούς ἀπρόσμετους κόρφους, κρεμιέται ἀπ' τὰ κατσουφα-κμένα φρύδια τους καί σκιδεῖ ν' ἀγναντεύει τὸ θάρατρο μὲ θριαμβικὰ παιχνιδίσματα.

Ὅμοις ἀμέτοχα σὲ τοῦτο τὸ τρελλὸ χαροκοπιό, στέκουν τὰ σπιτία, ἀραδιασμένα στήν κορυφὴ τοῦ λόφου, πιασμένα σὲ χορὸ γιὰ νά σκορπώ-σουν τὸ τραγικὸ σκηνικὸ πού παίζεται ἡ τραγωδία τῆς ἐρήμωσης.

Μ' ὅλο ὁμοῦ τὸ φοβερὸ τοῦτο χαλασμό του, τὸ Βιτσικὸ, δὲν παύει νάναί τὸ θελτικώτερο χωριὸ τοῦ Ζαγοριοῦ, γιὰτὶ ἀπὸ δῶ μονάχα μπο-ρεῖς νά αἰσθανθεῖς τὴν συγκίνηση πού σου δημιουργεῖ ἡ θέα τοῦ Βίκου. Βέβαια καί ἀπὸ τὸ Μονοδέντρι, τὸ Πάπικο, τὸ Βραδέτο, μπορείς νά πάρεις κάποιαν ἀνάλογην ἰδέαν. Ὅμοις, δὲν εἶναι τὸ ἴδιο, νά θαυμάζεις ἕνα μεγαλουργήμα τοῦ Θεοῦ, κοντάζοντας ἐξωτερικὰ τις διαφορὲς ἀπό-ψεις του, μὲ τὸ ν' ἀνοίξεις διάπλατα τὴν πόρτα του καί ν' ἀντικρύσεις μπροστά σου τὸν ἴδιο τὸ δημιουργὸ καθισμένο σὲ μεγάλο θρόνο του!

Τὸ Βιτσικὸ, εἶναι ἡ θύρα τοῦ ναοῦ πού σου ἀποκαλύπτει τὸν ἴδιο τὸ θεὸ μαζί μὲ τὸ ἀσύλληπτο δημιουργήμα του!

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΗ - ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΒΑΡΩΚΑΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ
ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΞΟΣ
ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΑΘ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ
Ἰωάννινα: Λόρδου Βύρωνος 21
Τηλ. (0651) 26.266 καὶ 28.088

Υπεύθυνος Δημοσιογραφίας:
ΤΟΥΛΑ ΠΟΛΛΑ
Τυπογραφείο: Γ. Δούβαλη
Ε. Ἀποστόλου - Κ. Πασχάλη
28 Ὀκτωβρίου 41 - τηλ. 20.544

Τὸ ποσὸν τῆς ἐτήσιας
συνδρομῆς προαιρετικὸ

ΔΙΟΡΘΩΣΗ

Στὴ ΜΝΗΜΟΣΥΝΗ 1943 στα θύ-ματα των «Ναζι» αναφέρεται με-τὰ των ἐκτελεσθέντων στο Γρεβενί-τι καὶ ὁ Χρῆστος Βαβέκης ἀπὸ τοῦ ὀρθοῦ Γεώργιος Χρ. Βαβέκης

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

ΚΑΠΕΣΟΒΟ: Ὁ Ἀπόστολος Χ. Βο-γῆς προσφέρει στὸν Ἐκπολιτιστικὸν Σύλλογον «Ὁ Ἀλέξης Νούτσος» το ποσὸ τῶν 2000 δρχ. στὴ μνήμη τοῦ Χριστοδούλου Βουλοδήμου.

ΠΡΟΣΦΟΡΑ
ΣΕ ΣΥΛΛΟΓΟ

Ὁ Πολιτ. Σύλλογος Ασπαργέων ευχαρστεῖ θερμὰ τὴν κ. Ἰππολύτη Θρ. Βλαδῖκα γιὰ τὴν προσφορὰ 2 χιλ. δραχμῶν στὴ μνήμη τοῦ συζύ-γου της.

Τὸ Μαρινάτικο

Γεννήθηκε στὸ χωριὸ Καπέσοβο τοῦ Ζαγοριοῦ, «γενέτειρα» τοῦ Ἀλέξου Νούτσου καί τῶσων ἄλλων «Περιφίμων ἀνδρῶν», ὅπως γρά-φει ὁ Λαμπρινὸς στὰ Ζαγοριακά του Α' καί Β'. Μεγάλωσε μὲ τις ἴ-στορίες, τις παραδόσεις καί τοὺς θρύλους τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν πού ἀδέ-σποσαν σὲ μιά ἐποχὴ τοῦ 17ου καί 18ου αἰῶνα στὸ Ζαγόρι, τὰ Γιάννινα καί τὴν Κωνσταντινούπολη.

Στὴν παιδικὴ μου ἡλικία καί μέχρι: τὸ 1930, σὺζωνταν ἀκόμα τὰ ἐρεπία ἀπὸ τὰ παλαιὰ ἀρχοντικά τῶν Καραντζάδων, τῶν Καραμεσίν-ων, Ἰωαννινοῦ καί Ἀλεξίου Νούτσου, τῶν Καμινάρων, τοῦ Λα-ζοπούλου τοῦ Γιωργ. - Χατζῆ, τὸ σπύτι τοῦ Δεσπότη (Γραβόναϊνας) καί ἄλλα. Πρὸ πάντων σὺζωνται ὁλόκληρα σχεδόν, τὰ ἀνάκτορα τῶν Μα-ρίνων. Οὐλοδύμια τεράστια, τριώροφα, μὲ ἀπέραντες σάλλες καί σκ-ράντα περὶ πύλων. Μὲ ὑπόγεια παράξενα καί κρυφῶνες μέσα στῆς γῆ. Σπύτι θεόραιο πού στίς κρεββάτες του χόρευαν τις γιορτές οἱ κα-πέλλες τοῦ χωριοῦ. Παίξαμε καί μετς τ' ἀγρόρια τοὺς «κλέφτες» καί ὀρι-

ΚΩΣΤΑ ΒΑΡΩΚΑ

σκαμε εὐκαιρία νά ἀνακαλύψωμε στίς ἀπειρες κρυφῶνες, «κτουλάπια» καί «μυθισσες» καί νά πάρουμε κατὶ τὸ φανταχτερὸ ἀπὸ τὰ σπασιμένα ἀνοχτὰ «κατόνια», τὰ γεμάτα σχεδόν ἀκόμα, ἀπὸ σπασιμένα πιστικὰ «πιάλας», πιστικὲς σκουραμένες καί ἄλλα πολλὰ καί διάφορα ἀντικει-μενα, ἄλλα προπάντων πολλὰ χαρτιά. Χαρτιά μεγάλα, σκληρὰ, γραμ-μένα μὲ τούρκικα ἢ Ἑλληνικά γράμματα, μὲ μελάνι: πού «χρυσίζε», «Φιρμάνια», «Τατιά», «Χουτζιέτια», ἀποδείξεις. Σπαχίβων, προκοσμή-φωνα, συμφωνητικά, ἐπιστολὲς κ.λπ. ὅλα «φίρδην μέρδην» στὰ ἔρημα πατόματα καί ντουλάπια.

Ὁρες χαλῆμασε μέσα στὸ λαβύρινθο τῶν διαφόρων διαμερισμά-των του, μὲ τις σκαλιστὲς πόρτες, μὲ τὰ σκαλιστὰ ταβάνια, τις «σκαλι-στὲς φρύδες» καί σάλλους. Χαζεύαμε μπρὸς στίς ὑπέρροχες ζωγραφιὲς τῶν διαμερίων του καί ἰδιαίτερα τοῦ μεγάλου «Ὀντά» μὲ τὰ πλατεῖα «πιάλας» τὸ μεγάλον καί διακοσμημένον «μυθουχαρὶ του» τις δύο «σειρές» παράθωρα πάνω καί κάτω, τὰ ἐπάνω μὲ χρωματιστὰ τζάμια καί τὰ «κα-μαρωτὰ» ντουλάπια του μὲ τις σκαλιστὲς κορνίζες. Μὲ «φρύδες» σκαλι-σμένες σὲ διάφορα σχήματα καί μιά διελισθητικὴ (ἔβειν ἀπὸ διελία) μὲ «καμάρα» καί εἰδικὰ «μυθισσὶ» σὸν γραφεῖο. Ὁρες κυττάγαμε, καί δὲν ἠραχνίσαμε, μὲ δέος, τὸν τοῖχο πρὸς τὴν εἴσοδο πού εἶχε ζωγραφισμένη τὴν Κων/πολὶ μὲ τὴν Ἀγία Σοφίαν, τὸν Βάσιλον καί τὸν Κεράτσο Κό-πο. Δίπλα δύο λιοντάρια πού κύτταζαν ἄγρια καί πάνω ἀπ' ὅλα ὁ Τούρ-κὸς «Τουράς» (ἐθνόσημο Τουρκικὸ) Σ' ὅλους τοῖχους ἄλλες παράξ-νες ζωγραφιὲς πού σὲ τραβούσαν σάν μαγνήτης. Ὁταν μπαίναμε, ὅ-μαμα, σ' αὐτὸν τὸν «Ὀντά» καθόμασταν ἡσυχα, φρόνιμα, μὲ μὲ σάδα-ρὸ μωρὸν νά πῶ, καί χαζεύαμε γιὰ πολλὴ ὥρα χωρὶς νά μιλάμε.

Ἦταν χτισμένο πρὶν τὸ 1700 καί φαίνεται νά εἶχε πολλὲς φορὲς ἀνακαινισθῇ χωρὶς νά χάσει τίποτε ἀπὸ τὴν ὁμορφίαν του καί τὴν μεγα-λοπρεπείαν του. Τὸ 1775 φαίνεται νά ἦταν ἡ τελευταία του ἀνακαινιστῇ, ὅπως φαίνεται καί ἀπὸ σχετικὴ σκαλιστὴ μαστορικὴ ἐπιγραφή πού δι-παύθηκε καί ἔχει ἕναν θαυμάσιο πελακηνέμονο δικέφαλο ἀετὸ, μὲ τὴ χρονολογία.

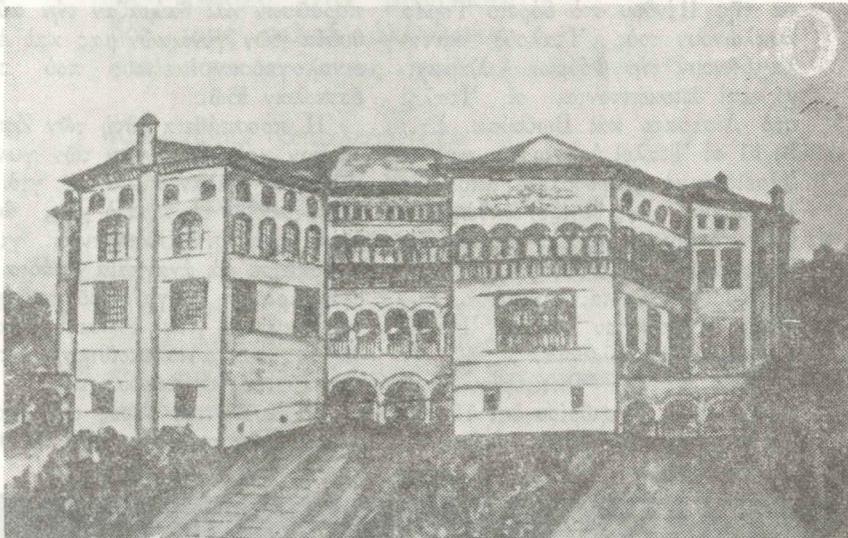
Τὰ ἀνάκτορα τῶν Μαρίνων «Τὸ Μαρινάτικο» ὅπως ἔμεινε στήν παράδοση ἦταν ἡ ἔδρα τῆς «Επισκοπίας» Ζαγοριοῦ, ἔδω ἔμεινε ὁ Γεν-νὸς Προσπότης, ἔδω κυβερνοῦσε τὸ Ζαγόρι, ἔδω κρινόνταν, ἔδω ἀπο-φάσιζε τὸ Ζαγόρι. Ἐδὼ ἦταν ἡ ψυχὴ του...

Στὸ Καπέσοβο ἀπὸ τὸ 1620 μέχρι: τὸ 1821 πού εἰσέβαλε ὁ Ἰσλαμὶκὸς Πασὰς κυνηγώντας τὸν Ἀλέξη Νούτσο, ἦταν ἡ ἔδρα τῆς «ἐπισκοπίας».

Ἡ «Επισκοπία Ζαγοριοῦ» ὅπως ὀνομαστικὴ ἀργότερα ἢ αὐτονα-μία τοῦ Ζαγοριοῦ εἶναι γεγονὸς ἐξαιρετικῆς σημασίας τὸ ὁποῖο ἀναφέ-ρουν οἱ διάφοροι ἱστορικοὶ ὅπως: ὁ Φίλιππος στήν ἱστορία Ἑλλήν. Ἐπα-ναστάσεως, ὁ Π. Βεζουκλίδης, ὁ κ. Σεμιτέλιος κ.λπ.

Ὁ ἱστορικὸς μας Παπαρηγόπουλος τονίζει ἰδιαίτερα τὴν σημα-σία τῆς καὶ ἀναφέρει: σάν πρωτεύουσά της τὸ Καπέσοβο. Στὴν μεγάλη Χάρτα τοῦ Ρήγα Βελεστινίου τὸ 1792 τὸ Καπέσοβο ἀναγράφεται σάν Πόλις μεγάλη χωρὶς τελεῖα.

Ὁ Γεννὸς Προσπότης πού εἶχε σάν ἔδρα του «τὸ Μαρινάτικο» φαίνεται νά εἶχε μεγάλη διοικητικὴ καί ἐκτελεστικὴ ἐξουσία πού πῆ-γαζε ἀπὸ τὰ ἰδιαίτερα προνόμια πού εἶχε παραχωρήσει ἡ Πύλη στήν Περισχὴ Ζαγοριοῦ. Τὰ Προνόμια αὐτὰ καταλύθηκαν ὀριστικὰ μὲ τὴν στρατιωτικὴ κατάληψη τοῦ Ζαγοριοῦ ἀπὸ τὸν Ἰσλαμὶκὸν Πασὰ τὸν Γενάρη τοῦ 1821 ὅταν ὁ Ἀλέξης Νούτσος μὲ τοὺς συμμάχους τοῦ Ἀλβανοῦς ἰ-ναγραστῆκε νά ἀποχωρήσει ἀπὸ τὸ Ζαγόρι καί νά φύγει γιὰ τὸ Σούλι, ὅπου συνέχισε τὸν πόλεμον ἐνάντια στὰ Σουλτανικὰ στρατεύματα πού ἰ-

Τὰ «Ανάκτορα των Μαρίνων»

Σχέδιο Κ. Βαρζώκα

χᾶν καταλύσει τὴν ἡγεῖρα γιὰ νά χτυπήσουν τὸν «Ἀποστάτη» Ἀλῆ Πασά.

Οἱ εἰσβολὲς ἔκαψαν τότε τὰ ἀρχοντικά τοῦ Ἀλέξη Νούτσου στὸ Καπέσοβο καί τὸ Σκαμινέλι, ὅπου σὺζωνταν πολλὰ καί σπουδαία ἀρ-χεῖα. Τὸν Αὐγούστο τοῦ 1820 εἶχε προηγηθεῖ τὸ κάψιμο τῶν ἀρχοντι-κῶν τοῦ Ἀλέξη στὰ Γιάννινα καί τότε χάθηκαν ὀριστικὰ τὰ «νοκοῦ-μένα» γιὰ τὰ προνόμια τοῦ Ζαγοριοῦ. Δυστυχῶς τὸ κακὸ ὁλοκληρώθη-κε ἀργότερα, ὅταν τὸ 1903 οἱ Τούρκοι «ἐξανακαμίνισαν» ὑποπεσθέντων, ὅτι μέσα στὰ μυστικὰ ὑπόγεια «τὸ Μαρινάτικο» κρυβόταν ὁ ληστής: «Ἀλῆ Κούτσος», τὸν ὁποῖο φύλαγαν κτηνοτρόφοι τοῦ Καπέσοβου. Τό-τε οἱ Τούρκοι ἔσπασαν πόρτες ὑπογείων ἀνοίξαν τοίχους καί μπῆκαν σὲ μυστικὲς «μυθισσες» ὅπου ὄρθαν πολλὰ καί διάφορα ἀντικείμενα πού τὰ ἔρασαν. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ὄρθαν τέσσερα (4) μεγάλα «κα-τόνια» ντυμένα μὲ χρυσοῦ δέρμα «τάλας» πού ἦταν γεμάτα ἀπὸ ἔγ-γραφα καί χαρτιά διάφορα (1). Οἱ Τούρκοι ἀγρόμματοι καί κακὸ-ποιοὶ ἔδωκαν φωτιά καί τὰ ἔκαψαν στήν αὐλή. Πολλὰ ἀπὸ τὰ χαρτιά αὐτὰ δὲν πρόλαβαν νά καοῦν καί οἱ Καπέσοβίτες τὰ πῆραν καί ἀντὶ νά τὰ διαφυλάξουν τὰ χρησιμοποίησαν γιὰ «φύλλα» στὰ «μυθισσες» τους καί γιὰ «τζάμια» στὰ παράθωρα, ὅπως ἦσαν χοντὰ καί σκληρὰ.

Φοιτημένα ἀπὸ τὰ χαρτιά αὐτὰ διέσωσε ὁ Προσπότης καὶ Κων. Βαρζώκας πού σὺζωνταν εἰναι ὁ—ὁ μεγάλος Φιρμάνιος κ.λπ. καθὼς καί τὸ ἔγγραφο τῆς ἑνώσεως Ζαγοριοῦν καὶ Ἰωαννινοῦ.

Τὸ 1936 διορίστηκε δάσκαλος στὸ Καπέσοβο καί ἀμέσως προ-σπάθησα νά διασώσω ὅτι ἦταν δυνατό ἀπὸ τὸ Μαρινάτικο. Τὰ φωτογρά-φησα ἀπ' ὅλες τις πλευρὲς καί τις φωτογραφεῖς τοῦ αὐτοῦ μαζί μὲ μιά πρόχειρη, ἀλλὰ πιστὴ, ἀναπαράσταση δημοσιεύθηκαν σὲ διθλό: μου: Ἀλέξης Νούτσος.

Τὸ 1937 ὄρθα στὸ Σχολεῖο Καπέσοβου ἱστορικὸ Μουσεῖο καὶ Λογογραφικὸ ἀρχεῖο» πού ἦταν πλουσιώτατο σὲ ἀντικείμενα καί ἱστορι-κά ἔγγραφα. Δυστυχῶς μὲ τὸν πόλεμον τοῦ 40—41 ἐπιστρατεύθηκαν καί τὸ σχολεῖο ἔγινε ἔδρα στρατ. τμήματος καί σὲ συνέχεια ἐπικυβερνήσαν πολλὰ γεγονότα καί τὸ Μουσεῖο μου καταστράφηκε. Ἐπὶ χάθηκαν πολλὰ ἀντικείμενα πού εἶχα συγκεντρώσει ἀπὸ τὸ Μαρινάτικο, ὅπως ὀρισμένα ζωγραφισμένα κομμάτια ἀπὸ τὸ σκαλιστὸ καί ζωγραφισμένο ταβάνι τοῦ «Ὀντά», κομμάτια ἀπὸ σκαλιστὰ ὑπέρθωρα κ.λπ.

Τελειώνοντας παρουσιάζω τὸ δημοτικὸ Τραγούδι γιὰ τὸ Μαρινάτι-κο ὅπως τὸ ἔγραφα ἀπὸ τὸ στόμα τῆς προγιαγιάς μου Εὐφροσύνης Κ. Βαρζώκα. Τὸ τραγούδι αὐτὸ ἔχει δημοσιευθεῖ σὲ πολλὰ περιοδικὰ καί διθλό: σὲ διάφορες παραλλαγές.

Ἡ Ζαγορίστρια γυναίκα τοῦ 40

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗΝ 1η ΣΕΛ.

μένη γέφυρα ἀλλὰ τοὺς θέρσαν τὰ Πολυδάκτυλα καὶ τὸ Ὄρειδ. Πυροβολοῦν. Ἐδῶ πιάστησαν καὶ οἱ πρῶτοι Ἰταλοὶ αἰχμάλωτοι...

Σ' ἔλα τὸ διάστημα ἀπὸ τῆς 31) 10 μέχρι τῆς 6) 11 τὰ τμήματα τῆς Πίνδου στὸ βόρειο Τομέα κυκλώνουν τοὺς Ἰταλοὺς καταλαμβάνουν τὴν Φούρκα - Σαμαρινά καὶ ἀποκόπτονται οἱ Ἰταλοὶ στὸ Δύστροτο καὶ Βυθόβλα. Στῆς 5) 11 οἱ Ἰταλοὶ ὑποχωροῦν καὶ τὸ Ὄρειδαικὸ Πυροβολοῦν ἀπὸ τὸ Βρυσοχώρι τοὺς θερίζει καθὼς περνοῦν τὸ ὄρος Πάδες. Παλιόσέλι, Γκιρσιμπάνι. Ἐδῶ στὸ Γκιρσιμπάνι τοὺς ἀπετίθενται τμήματα τοῦ Σ) γχη Δημόκρου καὶ οἱ Ἰταλοὶ παθαίνουν πανωλεθρία.

Ἀπὸ τῆς 28 Ὀκτωβρίου καὶ μέχρι τῆς 7 Νοεμβρίου ἐπὶ 12 περὶ τοὺς μέρους τὸ Ζαγόρι δρισκεῖται σὲ συναγερμὸ. Ἄνδρες, Γυναίκες

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΙΕΣ τῆς Εποποιΐας τοῦ 1940

ἀνδρὰ καὶ παιδιὰ ἀγωνίζονται νὰ φτάσουν στὴν περιοχή Βρυσοχωρίου γιὰ νὰ ἐφοδίσουν μὲ τρόφιμα καὶ πολεμοφόδια τὰ μαχόμενα τμήματά μας.

Ἀπὸ τὴ Δοβρὰ κ' ἔλα τὰ χωριά τοῦ Ζαγορίου ἄνδρες καὶ γυναῖκες μὲ τὰ φορτηγὰ τους ζῶν φθάνουν στὸ Καπέσοβο ποὺ εἶναι ὁ ἀκραιότερος σταθμὸς ἐφοδιασμοῦ. Ἐδῶ τὰ αὐτοκίνητα: Τὰ τότε «BETFORD» ἐφορτωμένων συνεχῶς τρόφιμα καὶ πολεμοφόδια γιὰ νὰ προωθηθοῦν μὲ κάθε τρόπο στὸ Βρυσοχώρι ποὺ ἀπέχει 12 ὥρες ἀπὸ τὸ Καπέσοβο. Ἦταν πολὺ συγκινητικὸ τὸ θέαμα νὰ βλέπει κανεὶς τὶς Ζαγορίστριες γυναῖκες, μὴ ἀτέλειωτη σειρά: Ὀμορφὰ κορίτσια, νέες γυναῖκες καὶ ηλικιωμένες νὰ διαβίζουν φορτωμένες ἀπὸ τὸ Καπέσοβο μέσω Τσεπελῶ - Σαμαρινέλου - Γυφτοκά-

διαίτερα στὰ χωριά Δοβρὰ - Μπούλτσι, Μπάγια, Νεγάδες, Κοκουόλι, Σιαποτσέλι, Καπέσοβο, Βραδέτο, Τσεπέλοβο, Σαμαρινέλι, Δοβρίνοβο καὶ Βρυσοχώρι. Ἀπὸ καὶ οἱ Βρυσοχωρίτες ἀνέθρηναν ὡς τὶς παρυφές τῆς «Γκαμνίλας» γιὰ νὰ προλάβουν τοὺς ἀκραιότες πολεμιστές. Ἐπίσης ἦσαν μὲ τὰ ζῶα τους πολλοὶ καὶ ἀπὸ τὸ Ἀνατολικὸ Ζαγόρι τὰ δὲ χωριά τοῦ Δυτικοῦ ἐνίσχυσαν τὰ μαχόμενα τμήματα τῆς Γραμμῆς Ἐλαφοτόπου - Ἀρίστης κ.λπ. καθὼς οἱ γυναῖκες ζύμωναν κουραμένα καὶ προωθοῦσαν ζαλικομένους τρόφιμα καὶ πολεμοφόδια.

Αὐτὴ ἦταν ἡ γυναίκα τῆς Πίνδου ἢ: «ΖΑΓΟΡΙΣΤΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ» ὅπως ἐπρεπε νὰ λέγεται.

Γιὰ τὴν Ζαγορίστρια γυναίκα πρέπει νὰ στηθεῖ μνημεῖο ποὺ νὰ θυμίζει: σὲς ἐπερχόμενες γενεὲς

μποῦ νὰ προωθοῦνται γρήγορα γιὰ νὰ προλάβουν νὰ φέρουν τρόφιμα καὶ πολεμοφόδια στὸ στρατό. Οἱ Ἰταλοὶ αἰχμάλωτοι ποὺ τοὺς ἔφεραν ἀπὸ τὴν ἀντίστροφὴ διαδρομὴ, μαζί μὲ δικούς μας τραυματίες, Ἕλληνες φαντάροι, ἀπορούσαν καὶ θαύμαζαν τὴν αὐτοθυσίαν τῶν γυναικῶν μας καὶ ἐλαιολογούσαν ἐκείνους ποὺ τοὺς ἐστεύσαν ἔδω...

Ἡ προσπάθεια αὐτὴ τῶν Ζαγορίστων καὶ προπάντων τῶν γυναικῶν ποὺ ἔγιναν ὑποζύγια γιὰ νὰ προφτάσουν τὸ στρατὸ μας, ὠφέλησε θυττῶς. Οὐσιαστικὰ γιὰ τὴν προώθησιν τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια σὲ μὴ κρίσιμη στιγμὴ τοῦ πολέμου καὶ δεύτερο γιὰ τὴν ἐξώσιν μεγάλου θάρρους καὶ αὐτοπεποίθησιν στοὺς μαχόμενους φαντάρους μας.

Τὸ κυριώτερο μέρος τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῶν τμημάτων τῆς Πίνδου ἔπεσε στὸ Κεντρικὸ Ζαγόρι καὶ

τὸ θάρρος τῆς καὶ τὴν αὐτοθυσίαν τῆς.

Κάθε χρόνο γίνεται μὴ σχετικὴ ἐκδηλώσιον στὴ Φούρκα γιὰ νὰ τιμηθεῖ ἡ μνήμην τῆς «γυναίκας» τῆς Πίνδου. Αὐτὸ κατὰ τὴν γνώμην μου εἶναι μὲγάλο λάθος. Στὴ Φούρκα οἱ Ἰταλοὶ μύησαν τὴ δεύτερη μέρα τοῦ πολέμου χωρὶς εἰ κἀντοῦκοι τῆς νὰ τὸ καταλάβουν, οὔτε καὶ προλάβαιν νὰ βοηθήσουν τὸν Ἕλληνα. Στρατὸ, δὲν τοὺς ἦταν εὐκολο.

Ὅταν μετὰ τῆς 5 Νοεμβρίου τὴν Φούρκα ἀνακατάλαβαν οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ἰταλοὶ ὑποχωροῦσαν ὁ Ἕλληνα. Στρατὸς δὲν εἶχε πιά ἀνάγκην.

Ἡ Ἐποποιία τῆς Ζαγορίστρις Γυναίκας γράφτηκε ἀπὸ τὴν Δοβρὰ ὡς τὰ κακοτράχαλα φαράγγια τοῦ Βρυσοχωρίου καὶ στὶς γυναῖκες αὐτὲς ἀνήκει ἡ τιμὴ καὶ ὁ τίτλος τῆς Γυναίκας τῆς Πίνδου.

Ἡ ἐφημερίδα μας ἔκανε καὶ μνημεῖο τῆς Ζαγορίστρις γυναίκας. Τὸ μέρος εἶναι ἑτοιμο εἶναι στὴ στροφή τοῦ δρόμου πρὸς τὸ Ζαγόρι στὸ τέλος τῆς ἀνηφορίας «Ροντοπάνι» ἔχει στὴν κορυφὴ τοῦ ὠροῦ ὁ ὄρος ποὺ δεσπόζει τῆς περιοχῆς ἔχει θὰ στηθεῖ τὸ μνημεῖο τῆς σὲν μικρὸ δῆγμα εὐγνωμοσύνης ὧν μας.

Ἐπιζητοῦμε ὅτι ἡ Πολιτεία θὰ βοηθήσει γιὰ τὸ ἔχει καὶ υποχρέωση καὶ καθήκον.

Ὅλοι δὲ οἱ Ζαγορίσιοι, ἔθπου καὶ ἂν βρίσκονται, καθένας μὲ τὸν τρόπο του θὰ καταβάλλουν κάθε προσπάθεια γιὰ νὰ ἀνεγερθεῖ τὸ μνημεῖο τῆς: ΖΑΓΟΡΙΣΤΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ τοῦ 40-41.

ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΘΑ

ΑΝΟΙΞΟΥΝ

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ...

Τώρα που θ' ανοίξουν τὰ Σχολεῖα τὰ βάσανα καὶ οἱ πόνοι τῶν Πολυτέκνων θὰ μεγαλώσουν. Γιὰ τὰ πολλὰ παιδιά - μαθητὲς θέλουν καὶ ζητοῦν...: καινούργια ρούχα, παπούτσια, τσάντες, ἀθλητικὲς φόρμες, ποδιές, τετράδια, βιβλία, φροντιστήρια, γενικὰ πολλὰ καὶ μεγάλα ἐξόδα ποὺ δὲν υπάρχουν... χρήματα, γιὰ νὰ καλυφθοῦν. Μάλιστα ἀρκετὰ παιδιά Πολυτέκνων, ποὺ σκέφτονται σὰν τ' ἄλλα τα... παιδιά, δὲν πηγαίνουν Σχολεῖο, ἀν δὲν τοὺς πάρουν οἱ φουκαράδες οἱ γονεῖς τους τ' ἀνωτέρω! Ἀλλὰ πῶς;

ΜΟΝΟ ἀν οἱ ἀπανταχοῦ φίλοι τῶν Πολυτέκνων συμμεριστοῦμε διαίτερα τὸ οὔζατο τοῦτο πρόβλημα τῶν ἀδελφῶν μας ἡρώων Πολυτέκνων καὶ τῶν ἡρωικῶν παίδων τους καὶ τοὺς τα προσφέρουμε. Καὶ ἔχετε; Τα περιμένουν ἀπὸ ἐμᾶς - **ΕΣΑΣ**. Γιὰ τὴν κάποιον ἄλλο: δὲν τοὺς...σκέφτονται, ὡς τώρα τουλάχιστο **Λοπὸν**, μᾶς - **ΣΑΣ** περιμένουν...

ΦΙΛΟΙ ΤΩΝ ΠΟΛΥΤΕΚΝΩΝ

ΕΝΩΣΙΣ ΑΠΟΔΗΜΩΝ

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΥ

Συνεχίζονται οἱ προσφορὲς γιὰ τὴν ἀπὸ τὴν Αδελφότητα ἐπισκευὴ τῆς ἱστορικῆς Ἐκκλησίας τοῦ χωριοῦ μας «Παναγία».

1. Ευριπ. Φωτεινῆς δρχ. 10.000
2. Γεώρ. Αρ. Τότσας » 3.000

(Βλέπε «Ζαγόρι» φύλ. 58 καὶ 64).

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΣΚΟΠΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

1. Ευριπίδης Εμμανουήλ - εἰς μὴν μὴν τῶν γονέων τοῦ Σπυριδωνοῦ καὶ Φεβρωνίας - δρχ. 1000.
2. Νικόλαος Αθανασίου - εἰς μὴν μὴν τῶν γονέων τοῦ Χρήστου καὶ Αφροδίτης - δρχ. 800.

3. Μενέλαος - Μαργιῶ Καρπούζη - εἰς μὴν μὴν τῶν γονέων τοὺς Προκοπίου, Ευσανθίας καὶ Βασίλειου, Ελένης - δρχ. 1000.
4. Οἱ ἀδελφοὶ Θεόδωρος καὶ Ολυμπία Βασδέκη - εἰς μὴν μὴν τῶν γονέων τοὺς - δρχ. 1000.

Τὸ Δ.Σ. τῆς Εν. Αποδ. Ελαφοτόπου ευχαριστεῖ ὅλους θερμὰ.

ΑΡΙΣΤΗ: Ο κ. Μιχαῆλης Παπακώστα καὶ ἡ γυναίκα τοῦ Τούλα προσέφερε στὴν ἔνωση Αρίστης - Βίκου δρχ. 2.000 στὴ μνήμην τῆς Ζηνοβίας Χαντιέλη ποὺ πέθανε στὶς 3.9.83.

ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ

ΚΟΝΤΑ ΣΤΟ ΒΟΪΔΟΜΑΤΗ

ΑΓΙΟΣ ΜΗΝΑΣ: Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς Αὐγούστου οὐμὰς Ἀγγλῶν ἀρχαιολόγων καὶ οὐπουδαστῶν κολλεγίου τοῦ Καίμπριτζ ἀρχισε ἀνασκαφὴς στὴ θέσιν «Κλειδί» τοῦ Βοΐδομάτη. Τὸ σημεῖο αὐτὸ βρίσκεται 40 περίπου μέτρα ψηλότερα ἀπὸ τὴ δεξιὰ ὄχθη τοῦ Βοΐδομάτη καὶ ἡ ἀνασκαφὴ γίνεται σὲ μὴ μὲγάλη σπηλιὰ ποὺ ὑπάρχει ἐκεῖ.

Σκοπὸς τῶν ἀνασκαφῶν εἶναι νὰ βρεθοῦν ἰχνη ζωῆς ἀπὸ τὸν προ-στορικό ἀνθρώπο τῆς παλαιολιθικῆς ἐποχῆς. Μᾶλλον στιγμῆς καὶ σὲ βάθος 2 μέτρων ἔχουν συγκεντρώσει μὲγάλο ἀριθμὸ ἀπὸ μαῦρες πέτρες (σπουρνάρια) ποὺ πιθανὸν χρησίμευαν σὰν εργαλεῖα τοῦ προϊστορικοῦ ἀνθρώπου, καθὼς κα ὀρεκτὰ κόκαλα. Τὰ ευρήματα αὐτὰ δείχνουν πως εἶναι πολὺ πιθανὸν ὅτι σπηλιὰ αὕτη τοῦ Βοΐδομάτη νὰ ἦταν κατοικία ἀνθρώπων τῆς παλαιολιθικῆς ἐποχῆς.

Οἱ ἀνασκαφὲς θὰ συνεχιστοῦν καὶ τὸ Σεπτέμβριο καὶ θὰ ἐπαναληφθοῦν τὸ ἐπόμενο καλοκαίρι. Παρόμοιες ἀνασκαφὲς γίνονται καὶ στὴν Κατρίτσα Ἰωαννίνων.

Ο.Κ.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΜΟΥ ΣΕΡΓΙΑΝΙΣΕ!

Πέτα, τραγοῦδι χαρωπὸ,
ἀπ' τὸ θρονί τῆς σκέψης
καὶ στῆς καρδιάς ροδόλησε
τὸ φλογερὸ καμίνι,
ποὺ ποθοπλάνταχτοι ἰκαῦμοι
μὴ ζήση τὴν πυρώνουν!

Καὶ μὲ τῆς γνώσης πὸ κρασί
καὶ τῆς καρδιάς τὴ φλόγα
θγὲς ἔξω καὶ σεριάνισε
στῆς ὁμορφιάς τοὺς τόπους!
Τῆς ὁμορφιάς καὶ τῆς χαρᾶς
τοῦ ζηλεμένου κόσμου!

Σελάγιασε σὲ πέλαγα,
σὲ κάμπους καὶ ρουμάνια
καὶ μὲ τ' ἀπτοῦ τὸ πέταγμα
τοῦ ἡλίου τὴ λαμπράδα
πετάξου ἀπάνω στῆς ἀγίας γῆς
τὴν ἀκριθεῖ μου ἀγάπη,
στὸ λατρεμένο μου χωριὸ
κι ἀπλώσε τὸν ἀχὸ σου.

Σμίξου μὲ τῆς καμπάνας μας
τοὺς ἀσημένιους χτύπους
καὶ τοῦ θιολιῦ τὸ τρέμουλο
στὸ πανηγύρι τ' ὦρι!

Γίνε φλογίτσα κι ἀναψε
στὴν ἐκκλησιὰ λαμπάδα
καὶ μὲ ποὺς ψάλτες τοὺς γλυκοὺς
ψάλε «Χριστὸς Ἀνέστη»

Τοὺς τάφους τῶν προγόνων μας
σκόψε προσηκύνσέ τους
λυάσου κεράκι ὀλόφλογο
καὶ γλυκοφύλησέ τους.

Στὰ ρημοκλήσια τὰ κλειστά
στ' ἄγιο μας Μοναστήρι
γλυκοανάσανε ξανά
κι ἀναψε τὸ καντήλι!

Στὶς θρύσες τὶς ἀκοίμητες
γίνε δροσοσταλίδι
δῶσε τῆς νύφης τὸ νερὸ
ἀπέθαντη ἑλπίδα!

Κι ὕστερα, ὦ λαχτάρα μου,
στὰ ριζοβούνια ἀνέβα,
στὶς στρουγγες καὶ στὰ διάσελα,
στὰ πράσινα τ' ἀμπέλια!

Συντρόφα λαμπροκούδουνα
ποὺ ἀσημολαάνε,
τὰ σβέλτα κυνηγόσκυλα
ποὺ λαφοκυνήγανε!

Καὶ τὶς κοπέλες ὁμορφες
σταφύλια ποὺ τρυγάνε
μὲ τὶς ποδιές τὶς κεντητές,
τὶς πούλιες στὰ μαντήλια,
δὸς τοὺς φιλιὰ ὀλόγλυκα
στὰ κάκκινά τους χεῖλια!

Καὶ τώρα ἀπαλοπέταξε
τραγοῦδι ἀκριθὸ μου,
στοῦ ἔρωτά μου τοὺς λυγμούς
στ' ἄγιο τὸ σπιτικὸ μου!

Στὸν ἱσκίο τῆς κληματαριάς,
στὼν λουλουδιῶν τὸ μύρο
καὶ στὼν νοντάδων τὶς στρωσιές
ξασπώσασε γιὰ λίγο!

Γύρνα πάλι καὶ φώλιασε
γιὰ πάντα στὴν καρδιά μου
δὸς τῆς τὸ γάλα τῆς ζωῆς,
τραγοῦδι μου χαρὰ μου!

Δὸς τῆς «τάθάνατο νερὸ
τάθάνατο βοτάνι»
σταλιά, σταλιά κι ἀχόρταγα
νὰ πιεῖ νὰ μὴν πεθάνει!

Τάκης Σακελαρίου

ΤΟ ΜΑΡΙΝΑΤΙΚΟ

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗΝ 5η ΣΕΛ.

Γιὰ «Τὸ Μαρινάτικο» ἔγραψε καὶ ὁ ἐκλεκτὸς συνάδελφος καὶ ἱστορικός Κ. Λαζαρίδης στὸ βιβλίο του: Λαϊκὴ Μύθος στὸ Ζαγόρι.

(1) Πολλοὶ πιστεύουν ὅτι μέσα στὰ χαράκιά αὐτὰ θὰ ἦταν καὶ ἔγγραφο τῆς Φ.Ε. Ἀπὸ εἰναι γεγονὸς ὅτι ὁ Μαρινάγιος ἦταν ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἀδῆ στὴ συνάντησιν Παπαρηγοπούλου Ἀδῆ Πλάσῃ στὴν Πράδεξ.

ΤΟ ΜΑΡΙΝΑΤΙΚΟ

(Τοῦ Καπέσοβου)

Ἐλα στὸ Μαρινάτικο τ' ἀρχοντοῦ τὸ σπίτι,
νὰ δρεῖς τ' Ἀπρίλη τὶς δροσιές τοῦ Μάη τὰ λουλούδια,
τῆς θάλασσας τὰ κύματα τὸν οὐρανὸ μὲ τὰστρα.
Ἐδῶ στὸ Μαρινάτικο τ' ἀρχοντοῦ τὸ σπίτι
Χίλιοι ἔμπαιναν χίλιοι ἔδωσαν καὶ αὐτὸ γιομάτο ἦταν.
Ἐδῶ ἦταν τὸ Κρήτιο ποὺ κρένονταν ὁ κόσμος
Ἐδῶ ἔμπαιναν καὶ κρένονταν καὶ Τούρκοι καὶ Ρωμιοί,
Πλοῦσοι παρακατανοὶ Πασαδάδες Βεζυράδες.
Καὶ τώρα πῶς κατὰχρησε κακὰ καὶ ἀναγκασμένα.
Ἐπαύσαντο οἱ κλειδωνιές χορτάριασαν οἱ πόρτες
Σταύζουν τ' ἀχόρτα γι' ἄλλοι, νομάδες γι' ἀπεντάδες
σουλῶν καὶ τὰ λαγωνικά γιὰ ὁμορφὰ κυνήγια.
Κλαῖνε γυναῖκες πούμειναν χωρὶς ἄνδρες στὸ σπίτι,
κλαῖνε καὶ ἡ Βρυζάκινα τὸ μοναχὰ παιδί της.

ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΡΖΩΚΑΣ

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΥ

Αναδημοσιεύουμε με υπερηφάνεια
σα Ζαγορίσιοι ανταπόκριση και
σχόλιο της «Ελευθεροτυπίας» Α-
θηνών δημοσιευμένο στο φύλλο
της 23 Σεπτεμβρίου χαρακτηρίζον-

τας σαν «παράδειγμα για μίμηση»
την εργατικότητα και εντιμότητα
συμπατριώτη Εφέτη Βασ. Ε. Λαμ-
πρίδη.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΓΙΑ ΜΙΜΗΣΗ!

ΑΡΝΗΘΗΚΕ 40 ΓΕΡΕΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΕΣ

● Ο άποχωρών προϊστάμενος
του Πρωτοδικείου Αθήνας

Τη εύρυθμη λειτουργία του Πρωτο-
δικείου Αθηνών, παρά τις ελλείψεις
σε προσωπικό, πέτυχε ο μέχρι πριν
λίγες μέρες προϊστάμενός του, Εφέ-
της κ. Β. Λαμπρίδης - αναγνωρίσε-
χτες δημόσια ο γενικός γραμματέας
του υπουργείου Δικαιοσύνης κ. Γ.
Ασημακόπουλος.

Μιλώντας με εγκαριαστικά σχόλια
για το έργο του κ. Β. Λαμπρίδη, ο
κ. Ασημακόπουλος υπογράμμισε, ότι
«η εύρυθμη λειτουργία του Πρωτο-
δικείου οφείλεται στη συνεχή παρου-
σία του προΐσταμένου στο γραφείο
του, πρωί και απόγευμα, ακόμη και
όλο το καλοκαίρι».

Και τεκμηρίωσε τα σχόλιά του,
παραθέτοντας σειρά από στοιχεία
κι ενέργειες του κ. Λαμπρίδη, από
την 1η Μαρτίου, που ανέλαβε καθή-
κοντα προϊστάμενου μέχρι σήμερα.
Αυτές είναι:

- ΕΝΑΡΞΗ καθαρογραφής 28.000
πολιτικών αποφάσεων που αποτε-
λούν μόνιμο απόθεμα της αρμόδιας
υπηρεσίας του Πρωτοδικείου, με α-
νάθεση σε εργολάβο ύστερα από με-
σοδοτικό διαγωνισμό.
- ΕΙΣΗΓΗΣΗ από τον ίδιο προ-
στάμενο για τη σύσταση ειδικής υ-
πηρεσίας καθαρογραφής των πολιτι-
κών αποφάσεων που άρχισε να υλο-
ποιείται από το υπουργείο.
- ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ συστήματος κατά-
θεσης και άμεσης εκδίκασης υποθέσε-
ων, που αφορούν συναγερτικά δια-
ζύγια.
- ΕΝΑΡΞΗ από 15 Μαΐου 1983
λειτουργίας του τμήματος μικροφω-
τογραφησών (μικροφίλμ) με εντα-
κτικό ρυθμό και παράλληλη εκπαιδε-
ση δύο υπαλλήλων.
- ΕΠΑΝΕΚΚΑΤΑΣΤΑΣΗ στα γρα-
φεία του Πρωτοδικείου 80 περίπου
υπαλλήλων (μητέρων), που για χρό-
νια εργάζονταν στο σπίτι τους.
Άλλες ενέργειες είναι:
- ΕΠΑΝΑΣΥΣΤΑΣΗ του τμήματος
Μονομελούς Πλημμελοδικείου (Γραμ-
ματείας), που είχε καταργηθεί από
τριετία.
- ΑΚΡΙΒΟΔΙΚΑΙΑ διανομή στο δι-
ότιμα από 1ης Μαρτίου 1983, που
ανέλαβε καθήκοντα ο προϊστάμενος
ως σήμερα, 40 τον αριθμό προσδο-

φόρων δαιτησιών σε δικαστές και υ-
παλλήλους, χωρίς ο ίδιος ο (προΐ-
στάμενος) να κρατήσει, έστω και
μια διατήρηση για τον εαυτό του.

● ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ υπηρεσιών για έ-
να ολόκληρο μήνα και όχι για μια
εβδομάδα, όπως παλαιότερα, για να
μπορούν οι δικαστές να προγραμ-
ματίζουν την εργασία τους, αλλά και
να διασφαλίζουν το αδιάλειπτο των
συνθέσεων.

«Οι σχετικές καταστάσεις της μη-
νιαίας αυτής υπηρεσίας των δικα-
στών τοχοκολλούνται ακόμη και
στην είσοδο του Πρωτοδικείου και
μπορεί καθένας να λάβει γνώση του
περιεχομένου τους» κατέληξε ο κ.
Ασημακόπουλος.

Αξίζει, φυσικά, πέρα απ' όλα τ' άλ-
λα, να σταθεί κανείς ιδιαίτερα στο
θέμα των διατηρήσεων, γύρω από το
οποίο, στο παρελθόν, έγιναν πολλά
παράπονα και καταγγελίες, σε βά-
ρος ανώτατων, μάλιστα, δικαστικών
λειτουργιών.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ

ΣΑΓΙΑΣΘΕΝΤΩΝ

ΛΙΠΚΙΑΔΕΣ: Έγινε στις 2 Οκτω-
βρίου παρουσία και των Αρχών της
πόλης των Ιωαννίνων το Μνημόσυ-
νο για τα 40 χρόνια σ' ανώνυμη
του ολοκαυτώματος και της θυσιίας
των 82 θυμάτων από τα στρατεύ-
ματα κατοχής.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα μετά
την τέλεση του μνημοσύνου στην
Εκκλησία του Αγίου Γεωργίου ἐγά-
λη επιμνημόσυνη δέηση στο Ηρώ-
 των Πεσόντων της Κοινότητας και
ακολούθησε ομιλία του Προέδρου
της Κοινότητας κ. Γεωργίου Λιούρη,
κατάθεση στεφάνων και δεξίωση
στην αίθουσα του Δημ. Σχολείου.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ο Πρόεδρος και το Κοιν. Συμβού-
λιο Μονοδενδρίου εκφράζει τις ευχα-
ριστίες του προς τον Νομάρχη κ. Χ.
Μαρτίνη και τον εργολάβο Μιχαήλ
Παπακώστα για την αποπεράτωση
της ασφάλτου των δρόμων προς
την κοινότητα.

ΣΤΟ ΚΑΠΕΣΟΒΟ

Έγκαίνια του Έξωκκλησίου
της Παναγίας της «Λαρποβίτριας»

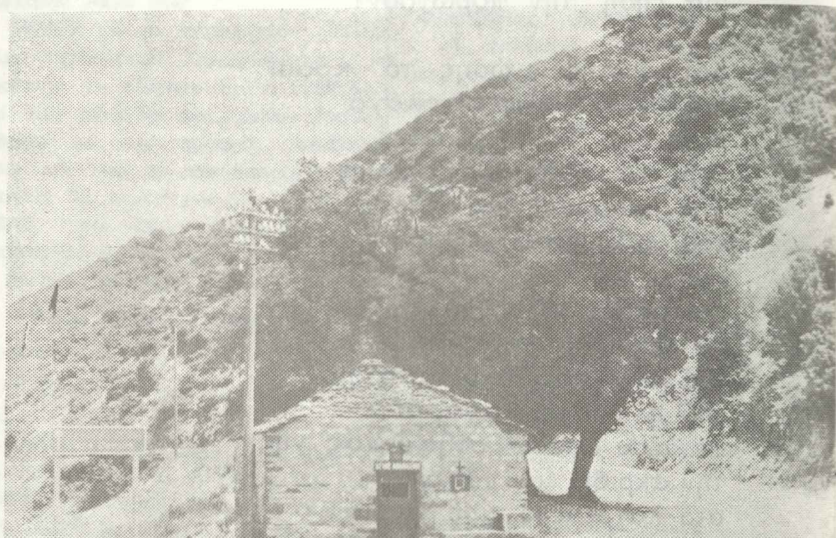
Ανάμεσα από τὰ χωριά Καπέσοβο
και Κουκούλι υπάρχει μια μαγευτική
τοποθεσία που λέγεται Σελιό. Η πα-
ράδοση αναφέρει ότι εδώ ήταν πα-
λαιός οικισμός. Κοντά στο Σελιό υ-
πάρχει αρχαίο νεκροταφείο που ο
νέος δρόμος το έκοψε στη μέση και
φάνηκαν τάφοι απλοί και φτωχικοί.

Στη θέση αυτή υπήρχε παλιά εκ-
κλησία ή μάλλον εκκλησάκι που κάθε
χρόνο στις 8 του Σεπτεμβρίου εκκλη-
σιάζονταν το Καπέσοβο και το Κου-
κούλι. Το εκκλησάκι αυτό εδώ και
λίγα χρόνια έπεσε, γιατί το έδαφος
από τα νερά άνοιξε.

Η εκκλησιαστική επιτροπή Καπέσο-

χωριανόι και ιδιαίτερα από το Κου-
κούλι και Τσεπέλοβο ήρθαν στα έξ-
καίνια». Γέμισε το εκκλησάκι κόσμο
και οι περισσότεροι έμειναν έξω στον
θαυμάσιο χώρο του Σελιού και πα-
ρακολούθησαν με κατανύξη την λει-
τουργία. Η γλυκεριά ψαλμωδία από
την τοπική χωροδία των Καπεσοβί-
τών αντιχούσε ανάμεσα στα γέφυρα
δένδρα της περιοχής. Μετά το τέλος
έγινε ωραίος και κατανυκτικός αγια-
σμός.

Με ιδιαίτερη συγκίνηση και θρη-
σκευτικότητα οι παρευρισκόμενοι ήλ-
ραν το αντίδωρο από το χέρι του

ΑΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ: Έξωκκλησίο στο

σταυροδρόμο των Αρσπαγγέλων
που έκανε εκκλησι στους κατοίκους
του χωριού να βοηθήσουν να ξανα-
κτιστεί το εκκλησάκι. Η εκκλησία αυτή
έτυχε ανταποκρίσεως και πολλοί Κα-
πεσοβίτες έδωσαν χρήματα να ξανα-
κτιστεί το εκκλησάκι. Πρώτη πρώτη
η Χαρίτινη Βουλοδμήση έδωσε 150
χιλιάδες και έτσι η εκκλησιαστική ε-
πιτροπή ξεκίνησε την «εκ θάβρων οί-
κοδόμηση» του Παρακκλησιού. Εν τω
μεταξύ έδωσαν πολλοί και χρήματα
και προσωπική εργασία και μέσα σ'
να χρόνο τελείωσε το καινούργιο εκ-
κλησάκι. Με ιδιαίτερη φροντίδα έγι-
ναν όλες οι εσωτερικές εργασίες ό-
πως στρώσιμο, σοφισμάτα, ταβάνι
καθώς και ο τέμπλος. Τις εικόνες του
τέμπλου ζωγράφισε ο συνταξιούχος
εκπαιδευτικός Κων. Βαρζώκας που
είναι και ζωγράφος και έτσι συνέχι-
σε κατά κάποιον τρόπο την παράδο-
ση των Καπεσοβιτών ζωγράφων.

Στις 8 Σεπτεμβρίου όλο το χωριό
Καπέσοβο, καθώς και πολλοί κοντο-
σταυροδρόμοι των Αρσπαγγέλων
εφημέριοι ο οποίος είναι ένας θαυ-
μάσιος λειτουργός, τον αιδεσιμώτα-
τον Θεοχάρη Κύρκου.

Στο τέλος πολλοί πήγαν στην κοι-
νική δροσούλα να πιούν κρύο νερό,
ενώ το πλήθος σιγά σιγά αποχώρησε
με το καινούργιο πια μέσο συγκοινο-
νίας το αυτοκίνητο. Το αυτοκίνητο
που έδωσε μια για πάντα την παρα-
δοσιακή μετακίνηση των προσκυνη-
των που έρχονταν ή έφευγαν καθό-
λα στα ομορφοτατά υποζύγια τους.

Πολλά συγχαρητήρια σ' όλους που
βοήθησαν να ξανακτιστεί το όμορφο
εκκλησάκι της Παναγίας στο Σελιό
καθώς και ο τέμπλος. Τις εικόνες του
τέμπλου ζωγράφισε ο συνταξιούχος
εκπαιδευτικός Κων. Βαρζώκας που
είναι και ζωγράφος και έτσι συνέχι-
σε κατά κάποιον τρόπο την παράδο-
ση των Καπεσοβιτών ζωγράφων.

Στις 8 Σεπτεμβρίου όλο το χωριό
Καπέσοβο, καθώς και πολλοί κοντο-

Ένας προσκυνητής

Η ανάπτυξη και η πρόοδος του Ζαγοριού
θα πραγματοποιηθεί ΜΟΝΟ από τους Ζαγορίσιους.
Ας ενώσουμε τις δυνάμεις μας
στην πρόοδο και την ανάπτυξη.
Η αναμονή είναι πολυτέλεια.

Η ΕΥΡΩΠΗ ΚΙ ΕΜΕΙΣ

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΘΕΜΑΤΑ

Οι γυναίκες των επαρχιών:
προσδοκίες και ελπίδες...

Τα προβλήματα των γυναικών που
ζουν στις αγροτικές ή τις βιομηχανι-
κές περιοχές που πληττονται από
την ύφεση, θα πρέπει να ληφθούν
υπόψη για το σχεδιασμό ολόκληρης
της πολιτικής για την περιφερειακή
ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Κοινό-
τητας. «Τα προβλήματα που αντιμε-
τωπίζει γενικά η γυναίκα αυξάνονται
από τη στιγμή που περνάμε στον
αγροτικό κόσμο, όπου συνεχίζουν
να κυριαρχούν οι παραδοσιακές αξί-
ες και αντιλήψεις. Αυτά διαβάζουμε
στην έκθεση για την κατάσταση των
γυναικών που έχει την υπογραφή
της δ. SILE DE VALERA, μέλους
του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Αν και η εκπαίδευση των γυναι-
κών εξακολουθεί να υστερεί έναντι
αυτής των ανδρών, σημειώνει η δ.
DE VALERA, οι γυναίκες σήμερα δι-
αθέτουν περισσότερες γνώσεις απ-
ό, τι στο παρελθόν. Αυτό θα πρέπει
να τους επιτρέψει να κερδίσουν το
μερίδιο που δικαιούνται από την α-
πασχόληση, που προσπαθούμε να
δημιουργήσουμε στις αγροτικές πε-
ριοχές. Θα πρέπει βέβαια να κατα-
βληθεί κάποια προσπάθεια προς την
κατεύθυνση αυτή.

Η δ. DE VALERA υπογραμμίζει ό-
τι η συμβολή της αγρότισσας στον
οικονομικό και κοινωνικό τομέα της
περιοχής που ζει, είναι ιδιαίτερα ση-
μαντική. Θα πρέπει, κατά συνέπεια
να έχει καλύτερο μερίδιο στις κοινω-
νικές παροχές καθώς και καλύτερη
αντιπροσώπευση στους γεωργικούς
και άλλους επαγγελματικούς συνετα-
ρισμούς.

Σε περισσότερες από τις μισές μει-
ονεκτικότερες περιοχές της Κοινότη-
τας, η μακροπρόθεσμη γυναικεία α-
νεργία υπερβαίνει το 50% του συ-
νόλου, υπογραμμίζει η ευσηνήτρια.
Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμ-
βούλιο των Υπουργών θα πρέπει να
λαμβάνουν υπόψη την κατάσταση
αυτή για την εκπόνηση οποιουδήποτε
μέτρου περιφερειακής πολιτικής.
Για το σκοπό αυτό, οι στατιστικές
για την απασχόληση θα πρέπει να α-
ναλύουν τη σημασία των περιφερει-
ακών προγραμμάτων για την κατά-
σταση των δύο φύλων και των δια-
φόρων ομάδων ηλικιών.

Και η δ. DE VALERA συμπεραίνει
ότι οι γυναίκες, σ' ολόκληρη την
Ευρώπη, θα παρακολουθούν με προ-
σοχή την καλή θέληση ή τη δυστο-
κτικότητα του Συμβουλίου και της
Επιτροπής να λάβουν υπόψη τους
τα ιδιαίτερα προβλήματα των γυναι-
κών, κατά το σχεδιασμό μιας από-
τίς σημαντικότερες κοινωτικές πολιτι-
κές. «Απ' αυτό, γράφει, θα κρίνουν
οι γυναίκες τη σοβαρότητα με την
οποία το Συμβούλιο και η Επιτροπή
είναι αποφασισμένοι να κάνουν πραγ-

ματικότητα την αρχή των ίσων ευ-
καιρών μεταξύ των ανδρών και των
γυναικών».

Ένα ακόμα βήμα
προς την ισότητα

Η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυ-
ναικών δεν αποτελεί «κονό γράμμα»
για την Κοινότητα: ένα νέο σχέδιο
Οδηγίας, που εγκρίθηκε από την Ε-
πιτροπή στις 21 Απριλίου, εγγυάται
την ίση μεταχείριση στα επαγγελμα-
τικά καθήκοντα κοινωνικής ασφαλί-
σης.

Η νέα αυτή Οδηγία εγγράφεται
στα πλαίσια της προσπάθειας που α-
νέλαβε η Κοινότητα για την κατα-
πολέμηση των διακρίσεων που υφί-
στανται στα συστήματα κοινωνικής
ασφάλισης. Πρόγραμμα, συμπληρώνει
την Οδηγία για την κοινωνική α-
σφάλιση που εγκρίθηκε το 1978 και
που δ' αρχίσει να ισχύει στο τέλος
του 1984, με στόχο την ίση μετα-
χείριση των δύο φύλων στα καθε-
στώς κοινωνικής ασφάλισης των
κρατών μελών.

Το σχέδιο Οδηγίας καλύπτει τα ε-
παγγελματικά καθήκοντα ασφαλισέ-
ων που συμπληρώνουν συνήθως τις
δημόσιες παροχές, αλλά που μπο-
ρούν και να τις αντικαταστήσουν,
όπως τις συντάξεις, τα επιδόματα α-
νικανότητας, τα επιδόματα ασθενεί-
ας, ανεργίας ή τα οικογενειακά έ-
πιδόματα. Αναφέρεται σε όλα τα ε-
παγγελματικά καθήκοντα, είτε έχουν
διαπραγματευτεί στα πλαίσια των
συλλογικών συμβάσεων είτε έχουν
προταθεί μόνο από τους εργοδότες.
Αφορά επίσης τα καθήκοντα ασφα-
λάσης που δημιουργήθηκαν από ορ-
γανισμούς που αντιπροσωπεύουν ε-
λεύθερα επαγγελματίες, όπως λόγω
χάρη τους γιατρούς ή τους δικηγό-
ρους.

Αυτά σχετικά με το πεδίο εφαρμο-
γής του. Όσο για τα αποτελέσματά
του, το σχέδιο προβλέπει ότι θα α-
παγορευθεί η άμεση ή έμμεση διά-
κριση όσον αφορά τις «προϋποθέ-
σεις πρόσβασης στα καθήκοντα ή
τον υπολογισμό των συνεισφορών
και των επιδομάτων, σε σχέση με
το φύλο ή την οικογενειακή κατά-
σταση. Η Επιτροπή καταρτίζει τον
κατάλογο ορισμένων πρακτικών που
θα απαγορεύονται από την Οδηγία
τη χρήση ορισμένων επαγγελματιών
καθηκόντων μόνο από τους άνδρες
εξαιρέτως συντάξεων (αποκλείονται
οι γυναίκες, αναφέρει η Επιτροπή)
ή την επιβολή μεγαλύτερου χρόνου υ-
πηρεσίας ή μεγαλύτερων ορίων ηλικί-
ας για τις γυναίκες πριν μπορέ-
σουν να επωφεληθούν από τα πλεο-
νεκτήματα της ασφάλισης.

Τέλος, το σχέδιο προβλέπει μια
περίοδο εφαρμογής δύο χρόνων, πε-
ρίοδο κατά την οποία τα κράτη θα
πρέπει να προσαρμόσουν τη νομο-
θεσία τους ώστε να συμμορφωθούν
με την Οδηγία.

● σε σχόλιο της εφημερίδας
«Ηπειρωτικός Αγών»

Ο Π.Σ.Ζ. με επιστολή του προς
την εφημερίδα «Ηπειρωτικός Αγών»
διαμαρτύρεται για το σχόλιο του
«ΜΕΓΑΛΕΣ ΜΠΙΖΝΕΣ ΜΕ ΤΑ ΛΕ-
ΠΤΑ ΤΩΝ ΡΙΖΑΡΗΔΩΝ» και: επιση-
μαίνει: την απουσία του τοπικού τύ-
που από το τεράστιο αυτό θέμα
που λέγεται «κληροδοτήματα» και: κα-
λεί «σε συνάντηση το τοπικό τύπο
για να ενημερωθεί όχι μόνο για το
Ριζάρειο κληροδοτήμα, αλλά και
για πάρα πολλά κληροδοτήματα που
βρίσκονται θαμμένα στα χροντού-
λαπα του Υπουργείου Οικονομικών.

Αναφερόμενος δε στο συγκεκριμέ-
νο θέμα της ανέγερσης Ξενοδοχεί-
ακής μονάδας στο οικόπεδο Φαλήρου
από τη ΣΕΡΑΤΟΝ (ίδια ανακάλυψη
του Δημάρχου Ιωαννίνων κ. Σπ. Κα-
τσαδής σε άλλη στήλη) δηλώνει ότι
«τα σκεπάζει αλλυλέγγυος στην προ-
σπάθεια του Δ. Συμβουλίου της Ρι-
ζαρείου Εκκλησιαστικής Επιτροπής
και οποιαδήποτε ενέργεια ματαιώσης
της ανέγερσης του Ξενοδοχείου από
οποιαδήποτε προερχόμενη θα βρει
αντίθετους όλους τους απανταχού
Ζαγορίσιους» γιατί:

«Σήμερα τα 25 ακίνητα των Ριζά-
ρηδων, εκτός από τη λειτουργία της
Εκκλησιαστικής Σχολής Αθηνών, βο-
ηθούν οικονομικά, το Χειροτεχνικό
κέντρο και το Οικοτροφείο Μονοδεν-
δρίου, τη Λαμπριόδο Σχολή Άνω
Πεδινών, το Γυμνάσιο και το Λύκειο
Τσεπέλοβου, ιδρύματα στα οποία οι
μαθητές και οι μαθήτριες φοτούν,
διδάσκονται, στήνεται και διαμε-
νουν δωρεάν.

Επίσης ορισμένα κονδύλια διατι-
θενται για την αναστήλωση και δια-
τήρηση πολιτιστικών μνημείων του
Ζαγοριού...

Δυστυχώς όμως, όπως αναγράφον-
τα: στον Αθηναϊκό τύπο, το
Υ.Χ.Ο.Π. αντιδρά για την ανέγερση
του παραπάνω ξενοδοχείου, για λό-
γους που εμείς δεν γνωρίζουμε.

Για το λόγο αυτό μας λυπήσει το
σχολείο σας, το οποίο καταφέρεται
με δρυμνήτητα ενάντια στην προσπά-
θεια αυτή του Δ.Σ. του Ριζαρείου
Κληροδοτήματος, για την αξιοποίη-
ση των δύο οικοπέδων.

Θα προτιμούσαμε, αντί για πικρό-
χολα σχόλια, να προτείνατε λύσεις,
που κατά την γνώμη σας, θα συνέ-
πλεαν με την επιθυμία των διαθε-

τών».
είχε ήδη παραχωρηθεί με σύμβαση
για την ανέγερση παρόμοιου ξενοδο-
χείου.

ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ

ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ ΚΩΔΙΚΑ

των Έπ'ανω Σουδενών του Ζαγορίου

Περιεχόμενο αυτού ή αυτοδιδασκασίας της κοινότητας και η πορεία της 30 χρόνια τ ε κ μ η ρ ι ω μ έ ν η από το 1832

ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΑΝΩ ΣΟΥΔΕΝΩΝ
ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΝΑΦΗ ΠΡΟΣ ΑΥΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Φύγαμε και κάναμε κάποια απόκριση απ' όσα γράφαμε για την αυτοδιδασκασία του χωριού μας σε όριστη χρονική περίοδο παρεμβάλλοντας μερικά στοιχεία για το δυό Μοναστήρια που υπακούουν τα Σουδενά και με κάποιο τρόπο είναι συνυφασμένα και συνδυασμένα με την εξέλιξη και την πορεία του χωριού. Δεν το θεωρούμε άσκοπο, αλλά απαραίτητο.

Έτσι στο προηγούμενο σημείωμά μας είχαμε κάνει ευρύ λόγο για την προσωπικότητα του Σουδενιώτη Ήγουμένου Χατζή - Καλλίνικου και την προσφορά του ως ενός λαμπρού καλόγηρου και σπουδαίου έθνικο - κοινωνικού παράγοντα. Κλείνουμε το σημείωμά μας γράφοντας και μερικά λόγια για την οικογένεια του Σουδενιώτη Αναγκώστη Ντούδη, την περαιτέρω εξέλιξη και διάσπασή της σε πολλές άλλες οικογένειες στο χωριό με το επώνυμο Ντούδη.

Σήμερα θα παραθέσουμε μερικά στοιχεία για τη Μονή της Αγίας Παρασκευής των Σουδενών που βρίσκεται ανατολικά του χωριού και μέσα σε ένα γραφικό δάσος που το αποτελούν υπεραιωνόδια πουρνάρια.

Αξίζει να το κάνουμε αυτό για κάποια στοιχεία που θα είναι χρήσιμα για τους επιγενόμενους.

Σημειώσαμε για τα δυό Μοναστήρια που ἀγκυραλιάζουν τα Πάνω - Σουδενά. Προσπέρξαν αυτά και έπειτα έγινε το χωριό η πρώτη ύλη - ο οικισμός. Η έρευνα αξίζει τον κόπο να γίνει από πρόσωπα που ειδικά από τον υπογράφοντα.

Η χρονολογία της αρχικής κτίσεως του Μοναστηριού είναι άδηλη. Χάνεται στα βάθη των αιώνων.

Μία χρονολογία υπάρχει από τα άριστερα της οικοδομής του ναού που αναφέρεται στο 1705, μία άλλη είναι από σφραγίδα του Μοναστηριού της Αγίας Παρασκευής που διαφύλαχτηκε και είναι το 1712.

Το 1796 βρισκόμαστε από στοιχεία που υπάρχουν ότι στη Μονή της Αγίας Παρασκευής βρισκόνταν και ζούσαν 21 ιερομόναχοι και μία μοναχή. Την ίδια χρονιά στη Μονή Ευαγγελίστριας υπήρχαν 13 ιερομόναχοι και 3 μοναχές - σύνολο 16.

Και στα δυό Μοναστήρια το σύνολο των ιερομόναχων έφθανε τους 38. Όλοι αυτοί είναι καταγεγραμμένοι με τα όνόματά τους. Στην Αγία Παρασκευή π.χ. μνημονεύονται ονομαστικά 1) Γεράσιμος, 2) Ίωακείμ, 3) Ίάκωβος..... 21ος Καλλίνικος. Στην Ευαγγελίστρια μνημονεύονται 1) Ίωαννίκιος, 2) Χρύσανθος.... 16ος Κύριλλος.

Αυτά νομίζουμε ότι είναι στοιχεία χαρακτηριστικά που φανερώνουν την προέλευση των Μοναστηριών από τις χρονολογίες που δόθηκαν και σημειώσαμε για την κτίση τους ή καλύτερα για την επανάστασή τους.

Ας γυρίσουμε και ως αναφερθούμε στην Αγία Παρασκευή με τα παραδοσιακά στοιχεία που έχουν γραφή σχετικά γι' αυτή. Η Αγία Παρασκευή έπιζούσε ως αθηναϊκή Μονή έως το 1860.

Τότε άρχισε να φθίνει και υπάγεται στην Ευαγγελίστρια. Τι απέγιναν οι άνθρωποι που ζούσαν στο Μοναστήρι και δούλευαν και το συντηρούσαν δεν ξέρουμε, γιατί δεν υπάρχουν σχετικά στοιχεία. Η χαριστική βολή δίνεται στο Μοναστήρι αυτό το 1898, αφού στο μεταξύ ο Σουδενιώτης ήγούμενος της Ευαγγελίστριας Γαβριήλ είχε εκλείψει και τον διαδέχτηκε στην ήγουμενία της αναφερόμενης Μονής Ευαγγελίστριας.

ας ο από τη Μπούλτση καταγόμενος άρχιεραρχός της Ίωακείμ Γιαννακόπουλος. Για τον ήγούμενο αυτόν ή ζωντανή παράδοση αναφέρει ότι έγκατέλειψε στην τύχη του το Μοναστήρι της Αγίας Παρασκευής με τα πολλά και διαφυλασσόμενα κτήματα έως τις ήμέρες του. Άλλα παραδοσιακά στοιχεία που υπάρχουν για το Μοναστήρι αυτό.

Σύμφωνα με την παράδοση, ή Μονή της Αγίας Παρασκευής άρθμει πολλά χρόνια, άπό του περιορίζει τη δράση της και άρκεται στη θύραξη της έκκλησίας του Μοναστηριού, της δεξαμενής του που είναι άξιόλογη για μελέτη και του στραπατσάρσμένου καμπαναριού της.

Όλα είναι κλεισμένα από περίβολο, ο όποιος συντηρείται και στέκει όρθιος από τις μικρές προσφορές και το άναμμα του κερίου των Σουδενιωτών, όταν γιορτάζει ή μεγαλομάρτυς Αγία Παρασκευή στις 26 Ίουλίου κάθε χρόνο. Για το να ή παράδοση, άπως ή μεταφέρει με ένα σχετικό σημείωμά του που βρίσκεται στο άρχειο της Ευαγγελίστριας ο ήγούμενός της το 1940 βρίσκεται σε καλή κατάσταση. Αυτό διαπιστώνεται εύκολως και σήμερα. Άγγελος - προστάτης για την καλή συντήρηση της Έκκλησίας της Αγ. Παρασκευής είναι ο έπίτροπος των Έκκλησιών του χωριού επί 25 χρόνια κ. Θεοφ. Πατσούκας. Θά ήταν άδικο και άσυγχώρητο, αν δημόσια δεν του άπονέμουμε δίκαιο έπαινο για τη φροντίδα και το μύθο του έπιτροπού αυτού να συντηρή τα δυό Μοναστήρια, την κεντρική έκκλησία και όλα άνεξαιρέτως τα παρεκκλήσια του χωριού σε άριστη κατάσταση. Είναι παράδειγμα για μίμηση ο άναφερμένος έπίτροπος, αν και κάποια θλιβερή παρένθεση, τίποτα δεν έχει να άφαιρέσει από μία μεγάλη προσφορά. Κάποιος ιστορικός, όταν θά άσχοληθεί γράφοντας για τα Πάνω - Σουδενά, δέ θά ξεχάσει, γι' αυτό που πρόσφερε ο παιδικός φίλος και συνταξιώτης μου κ. Θεοφ. Πατσούκας στα ιερά κτήματα της κοινότητας. Η άνακρίση σύμφωνα πάντα με την παράδοση του Μοναστηριού είναι άγνωστη. Έμεις ώστόσο δεν παραλείψουμε να αναφερθούμε σε όρισμένες χρονολογίες για την επανάστασή της Έκκλησίας. Στα βάθη των αιώνων θά άμυστηθούμε το κτίσιμο της Αγίας Παρασκευής. Ο ρυθμός του ναού είναι θυζαντινός σε συνδυασμό με τον τρούλλο του. Γι' αυτό άλλοι έχουν το λόγο να άποφασίσουν.

Είναι και άλλα άφράνταχτα στοιχεία σύμφωνα με την παράδοση που ίσχυροποιούν το ύποστηρικόμενο για την πολύ παλιά προέλευση του ναού.

Ένα σημαντικό παραδοσιακό στοιχείο θά αναφέρουμε. Στην ιερή αυτή Μονή ήταν και φυλάσσονταν μεμνόρνες. Δεν είναι εξακριβωμένο πώς και πότε εξέλιπαν αυτές. Από την παράδοση άναφέρεται και κάτι άλλο πολύ σημαντικό για την προέλευση του ναού σε αιώνες άκαθάρτους. Ήπληξε στην έκκλησία και τη στόλιζε άνάμια στα άλλα και ένα πολυκάντηλο άσημένιο και μαλαμαλακισμένο. Το άφιέρωμα ήταν από τον αυτοκράτορα Ίουστινιανό. Τι άπέγιναν; Όλα τα τιμαφλή της Ι. Μονής Αγίας Παρασκευής μαζί και οι μεμνόρνες, μαζί και το πολυκάντηλο, καθώς και άλλοι θησαυροί μεταφέρθηκαν, όταν ο ήγούμενος στο Μοναστήρι αυτό ήταν κάποιος Γρηγόριος Λάγας, όχι ο Γρηγόριος Ζαΐης, ο Σουδενιώτης, ο όποιος πολλά χρόνια είχε χρηματίσει ήγούμενος της Ευαγγελίστριας και άφηρεσε τη φήμη άγαθού κληρικού.

Αυτός λοιπόν ο ήγούμενος Παπα - Γρηγόριος Λάγας σε κάποια έπιδρομή Άρθωνιάδων που πρέπει να έγινε έπειτα από τον Άλη - Παλά και μάλιστα γύρω στα 1830 για να περιώση ότι καλύτερο είχε σε κεμνίλια, τιμάρια για το ξεκίνημα του Μοναστηριού, τα μετέφερε στα Γιάννινα και τα παρέδωσε σε κάποιο Γεώρ. Ζωΐδη, προΐχοντα της πόλεως που είχε σύζυγο Σουδενιώτισσα. Ο ίδιος αυτός Ζωΐδης φαίνεται, όπως προαναφέραμε ότι ήταν σημαντικό πρόσωπο, μόνιμος κάτοικος στα Γιάννινα, άκόμα πυθωνάτος και έτοιμος να έλθει και στη διαθήκη της μακαρίτισσας Άγγελικής Παπάζογλου. Από εκεί τα κεμνίλια δεν γύρισαν ποτέ στο Μοναστήρι. Καταχωινιάστηκαν και ποιος ξέρει έπειτα απ' αυτός τους σπερματιστές ποιο δρόμο πήραν. Όπως γίνεται άδυστυχώς στα άλλα άφιερώματα που εξαφανίζονται από πρόσωπα που κίλεις μορφή, στα όποια δεν συμπεριλαμβάνονται μόνο οι άρχαιολόγοι και άλλοι οι τύπου Γ. Ζωΐδης.

Σύμφωνα με την παράδοση που δέ λαθεύει εύκολα ή Αγία Παρασκευή και άρχαιότερη ήταν και πλουσιότερη από την Ευαγγελίστρια, που στάθηκε με τυχερή και πολύχρονη από το άλλο Μοναστήρι.

Το Καμινάκι ήταν κάποτε Μετόχι της Αγίας Παρασκευής, στο

όπου ζούσαν και κατοικούσαν πολλοί μοναχοί το Μοναστηριού. Αυτό το Μετόχι ήταν το χεμαϊδί που παραχεμαΐζε όλος ο ζωτικός κόσμος του, γυροδρόμια κ.λπ.

Στη θέση Μακρυκάμπος που βρίσκεται δεξιά στο δημόσιο δρόμο από τους Νεγράδες προς το χάνι του Μπούρδα και Καμινάκι ήταν άλλο Μετόχι της Αγίας Παρασκευής. Σώζονταν έως το 1940 τα θεμέλια του κτηρίου και οι κρύπτες του, ύπόγεια, για τη συγκέντρωση των σκαφιδών και ονομαζόταν από τα άμπελια της Μονής που θρόσκονταν κάτω εκεί κοντά.

Μεγάλη ήταν ή ιδιότητα έκταση σε κτήματα της Αγίας Παρασκευής γύρω από το Μοναστήρι. Με το πέραςμα του χρόνου λιγότερες σημαντικά διαπιστωμένες από περιούτους Σουδενιώτες, οι όποιοι σίγουρα έμπορεύτηκαν από το Μοναστήρι όπου δούλευαν, για να φτιάσουν τα πρώτα σπίτια κάτω εκεί κοντά, όπου και θεμελίωσαν το κτίσιμο του οικισμού των Σουδενών. Η κτηματική περιουσία της Αγίας Παρασκευής ήταν και πολύ μεγάλη και άπροσδιόριστη. Δεν άπεκτείνονταν μόνο στο σημερινό Πάνω - Σουδενιώτικο χώρο. Είχε πολλά χωράφια και κτήματα σε άλλα μέρη, στη Βελλά όπου είχε και μύλο άκόμα, στα Κάτω Σουδενά, στη Βίτσα, τη Λιγοφά κ.λπ.

Σήμερα μέσα στην έκκλησία τίποτα πιά το άξιόλογο δεν άπόκειται. Άπομνημόνευσε διακήρυκτικά. Έδώ πρέπει να αναφερθεί κάτι το συγκλονιστικό. Έξ εικόνες παμπάλαιες και διαφυλασσόμενες τ ο υ δ ε κ α τ ο υ α ι ώ ν α, άπως μνημονεύεται σε στοιχεία που έχουμε όπ' έφη μας άρχαίχησαν, έκαναν φτερά σε χρόνο όχι άδυστυχώς πολύ μακριά από μας. Είχε γίνει τότε άρκετός θόρυβος για την κλοπή, πολύ δικαιολογημένος. Είχε πρωτοστατήσει και φώναζε και διαμαρτύρονταν ο μακαρίτης Δημ. Παπας. Έκόπασε όμως πολύ γρήγορα, γιατί κανένας από όλους μας δεν είχε συνευθροποιήσει άπερκώς για τη ζημία που είχε γίνει. Θά ήταν τότε πύλο με μία έρευνα και με μία φροντίδα μεγαλύτερη τόσο της Άστυνομίας, όσο και της Δικαιοσύνης να θρεθεί ή μήτις της Άριόνης και να μη χαθεί όριστικά ένας θησαυρός με την άπώλεια εκείνων των εικόνων, ένας θησαυρός άπροσμέτρητης άξιας. Ήταν ή εποχή που ή άρχαιοκαπηλία μύλις είχε κάνει δειλά την εμφάνισή της στα μέρη μας.

Μας είχε διαφύγει ότι απ' όλη την Έλλάδα είχαν φυγαδευθεί άπειρες εικόνες άνθρωπων άγιογράφων και είχαν πάρει το δρόμο για τις Δυτικές χώρες, όπου πουλούνταν σε εύρητα κλίμακα με τιμές εύτελες.

Είπε εδώ και άρκετα χρόνια στον γράφοντα αυτό το σημείωμα ο Βολιώτης κ. Κ. Μακρής που άσχολεται με τη Βυζαντινή και μεταβυζαντινή κληρονομιά στον τόπο μας και ιδιαίτερα με τους Χιονοδότες άγιογράφους. Σε μεγάλη πόλη της Ίταλίας, τη Φλωρεντία, αν θυμούμαι καλά, υπάρχουν δυό μεγάλα — άπεράνα καταστήματα, στα όποια έχουν συγκεντρωθεί άπειρες φορητές εικόνες απ' όλη την Έλλάδα. Ή τελευταία απ' αυτές άφυσιοποιημένης τέχνης πουλόνταν εδώ και 15 χρόνια αντί του ποσού των 100 χιλ. δραχμών.

Προτού να κλείσω ώστόσο το σημείωμα αυτό για τη Μονή της Αγίας Παρασκευής των Έπ'ανω - Σουδενών επιβάλλεται να προσθέσω και αυτό συνοψίζοντας σε όσα άνέφερα.

Ο αρχικός χρόνος της κτίσεως της Αγίας Παρασκευής δυθείται στα βάθη των αιώνων, αν λάβουμε όπ' έφη μας όσα παραδοσιακά στοιχεία μνημονεύουμε για το Μοναστήρι αυτό, ήτοι τις μεμνόρνες, το πολυκάντηλο του Ίουστινιανού, πρδ πάντων τις κλειμμένες φορητές εικόνες του 10ου αιώνα κ.λπ.

Προσπέρζε λοιπόν ή αναφερόμενη Μονή και οι οικισμοί των Σουδενών συστήθηκαν άργότερα.

Στο έπόμενο κεφάλαιο θά αναφερθούμε διεξοδικότερα σχετικά με το θέμα αυτό.

Για τη Μονή της Αγ. Παρασκευής δεν πρέπει να παραλειφθεί ότι ένας Θεοσεβής Σουδενιώτης, ο μακαρίτης Βασίλης Γκότσης έδαπηνσε το 1925 πολλές χιλιάδες δρχ. για να συντηρήσει και διατηρήσει δι: ήταν δυνατά και δι: είχε άπομεινει από την έκκλησία, την περιήγησή στέργα του Μοναστηριού και το τοιχόκαστρο πο περιβάλλει το Μοναστήρι της Αγ. Παρασκευής.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΕΣ

ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ ΤΣΕΛΙΔΗΣ

Απέθανε στις 28 - 7 - 83, στο Νοσοκομείο Χατζηκόστα Ιωαννίνων, όπου εννοσηλεύτο ο Τηλέμαχος Αναστ. Τσελλίδης, γνωστός ως «μπαρμπατηλέμαχος», και ετάφη στην αγαπημένη ιδιαίτερα του Πατρίδα Μικρό Πάπιογο.

Ο Τηλέμαχος γεννήθηκε το 1895, εφοίτησε δε κατ' αρχήν στα τότε ονομαστά Δημοτικά Σχολεία Παπίνκου, κάτω από την επίθεσιν και διαπαιδαγώγησιν ονομαστών και αλησμόνητων δασκάλων, όπως ο εκ Καρίτης Σπύρος Πανταζάκος. Κατόπιν εφοίτησε εις το Γυμνάσιο Τσιτισίου — πανεπιστήμιο εκείνης της εποχής δολοδοεί τους Νέους.

Τον Τηλέμαχο στη Θεσσαλονίκη, δίπλα στον προκομένο αδελφό του Θωμά που διατηρούσε τότε το καλύτερο στα Βαλκάνια εστιατόριο «ΟΛΥΜΠΟΣ ΝΑΟΥΣΑ», στην παραλία της πόλης.

Τέλος συναντούμε τον μπαρμπατηλέμαχο, συνταξιούχο στο χωριό του Μικρό Πάπιογο, μπροστά στο εσωκλήσι «Αγία Βαρβάρα» να καλωπίζει το χωριό του, να γράφει στις τοπικές εφημερίδες και περιοδικά να φιλοδοξεί τη ζωή και να συμβουλεύει τους Νέους.

Συναντούμε έναν εκπρόσωπο μιας γεννέας ανεπαλήθητης. Μιας γεννέας με πολύτιμη πείρα, εις και αρχές, τις όποιες εμείς οι νεώτεροι δεν προσέξαμε όσο έπρεπε και δεν επωφεληθήκαμε επαρκώς.

Ο θάνατος του λεβεντόγερου μπαρμπα Τηλέμαχου μας άφισε ένα μεγάλο κενό.

Τον αποχαιρετήσαμε κάτω από τα καταπράσινα δένδρα του «Αη Ταξιάρχη» του χωριού.

Ευχόμαστε να είναι ελαφρό το χώμα που τον σκεπάζει.

Στην οικογένειά του, την πολυδασισμένη γυναίκα του «Τηλεμαχίνα» τα παιδιά και εγγόνια του, εκφράζουμε τα εγκάρδια συλληπητήρια. Ευχόμαστε να του μοιάσουν.

Τους αποχαιρετούμε στην αυλή του σπιτιού. Φεύγουμε με σφιγμένη την καρδιά. Το βλέμα μας πέφτει χωρίς να το θέλουμε στην ερώπορα του σπιτιού. Διαβάζουμε: «Ους εν τω πολώ το ευ», «Μηδένά προ του τέλους Μακάριζε», ποίό πέρα «έφη Πυθαγόρα». Υποθήκαμε στην μπαρμπα - Τηλέμαχου προς τους νεώτερους.

Από το πανέμορφο χωριό φεύγουμε συγκινημένοι. Πριν μπούμε στο αυτοκίνητο μία τελευταία ματιά στο ανεπάληπο φυσικό κάλος του τοπίου, στην οροσειρά της Τύμφης, τους πανώψηλους βράχους, στους μεγάλους πρπούς θρόνους των Τυμφίων...

Γι' όσα μπαρμπα - Τηλέμαχε, είμαστε όλην ώρα μας ακούς και μας βλέπεις απ' την ψηλότερη κορφή!

Παπινιώτης

ΕΙΣΦΟΡΕΣ

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ: Συνεχίζεται ή προσφορά δωρεών για την επισκευή των Εκκλησιών της κοινότητας.
Ελ. Μαράρου 5.000
Ιωάν. Παπαθεοδώρου 2.000
Στεφ. Καλοήρου 1.000
» Φανίκας 1.000
Νικ. Κουτσουμάνης 500
Πάσχ. Τζαφιδής 500

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Θεωρώ υποχρέωσή μου να ευχαριστήσω θερμά κι από τις στήλες της εφημερίδας μας το «Εκπολιτιστικό Σύλλογο Κήπων ηη ΜΠΑΓΙΑ» για την τιμητική διάκριση που επιφύλαξε για μένα κατά την πρώτη μέρα (12 Αυγούστου 1983) των πολιτιστικών εκδηλώσεων του με τη χαρακτηριστικό τίτλο: «ΜΠΑΓΙΣΤΙΚΑ 1983».

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Από το Κέντρο
Ερευνών Ζαγορίου

(Δεδομένα — Διαπιστώσεις)

- 1) Το Ζαγόρι είναι μια περιοχή με παραδοσιακή οικονομία που δεν είναι πια συναινετική και αποδοτική.
- 2) Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Ζαγορίου είναι η φύση που και η αρχιτεκτονική του, τα δάση, οι χαράδρες, τα ποτάμια, η χλωρίδα, η πανίδα, οι οικισμοί κλπ.
- 3) Εάν θέλουμε να ζήσουμε το Ζαγόρι πρέπει να καταβυθώσουμε σε νέες οικονομικές δραστηριότητες που

.....
Της Γραμματείας του Εθνικού
Δρυμού του ABRUZZO
LUCIA NAVIGLIO
.....

χρησιμοποιούν τους φυσικούς πόρους χωρίς να τους καταστρέφουν.

4) Πρέπει πάντα να γίνεται ο ισολογισμός κόστος — κέρδος.

5) Το Ζαγόρι με τη σημερινή του μορφή και την ιστορία αποτελεί ένα κεφάλαιο. Από το κεφάλαιο αυτό πρέπει να χρησιμοποιηθούν μόνο τα κέρδη.

Δεν μπορούμε να προσπαθήσουμε μια περιοχή μόνο με νόμους που βάζουν απαγορεύσεις.

Αν όμως έχουμε ένα πάρκο, έχουμε έναν οργανισμό που μπορεί να αξιοποιήσει τους φυσικούς πόρους και να προτείνει τουριστικές, εκπαιδευτικές, μορφωτικές, κοινωνικές δραστηριότητες.

Το Ζαγόρι σήμερα έχει μια τουριστική τάση, που δεν πρέπει να αφεθεί μόνο στα χέρια των ιδιωτών.

Οι ιδιώτες δεν ξοδεύουν χρήματα για κέρδος των κοινοτήτων, αλλά για δικό τους κέρδος.

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ

- Διατήρηση των φυσικών πόρων
- Εκπαίδευση και επιστημονική έρευνα
- Τουρισμός και αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

- ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ των τοπίων και των φυσικών πόρων
- ΑΝΑΠΤΥΞΗ προαγματική με μελλοντική προβολή στο ντόπιο πληθυσμό
- ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ για αξιοποίηση των παραδοσιακών δραστηριοτήτων και εγκαταστάσεις νέων δραστηριοτήτων
- ΕΡΕΥΝΑ βασική και εφαρμοσμένη που έχει να χρησιμοποιήσει ένα περιβάλλον ασύγκριτο
- ΚΕΡΔΟΣ υγείας και καθαριότητας από τις δραστηριότητες στην φύση
- ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ οικιστική και εδαφική
- ΥΓΙΗΣ χρήση του ελεύθερου χρόνου.

ΥΠΑΡΧΟΥΣΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Βοσκή
- Υλοτομία
- Γεωργία (Καλοκαίρι)
- Τουρισμός (Μακρός)

ΔΥΝΑΤΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- ΒΟΣΚΗ βελτιωμένη και συντονισμένη. Πώληση τυριών, γαλακτοκομικών προϊόντων μέσω του Πάρκου με έλεγχο της ποιότητας. Έλεγχος της υγείας των ζώων.

ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

- ΥΛΟΤΟΜΙΑ. Για θέρμανση, χειροτεχνία και άλλα προϊόντα ξύλου. ΟΧΙ σπατάλη των δασών

Το κλίμα είναι συχνά κακό και η ανάπτυξη των δασών πολύ αργή.

ΣΧΕΔΙΟ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ

Αποζημίωση των κοινοτήτων στη θέση βιομηχανικής υλοτομίας.

Χρησιμοποίηση των δασεργατών σαν φυλάκων του Πάρκου κ.λπ.

Τοπικοί συνεταιρισμοί νέων για τουριστικές δραστηριότητες. (Καμπίνες, ξενοδοχεία, μοβιτικές εστίες, περίπατοι με οδηγούς και με σκι, Νορβηγικό σκι, εκδρομές, συγκέντρωση των τουριστικών δραστηριοτήτων

στους οικισμούς με ιδιαίτερα χωροκατασκευαστικά κ.λπ.).

ΧΩΡΙΣΜΟΣ ΣΕ ΖΩΝΕΣ

- Α) Απόλυτη Προστασία
- Β) Γενική Προστασία
- Γ) Γεωργική Ζώνη
- Δ) Δάση
- Ε) Οικισμοί

ΠΛΑΝΟ ΑΠ' ΟΛΑ ΓΕΝΙΚΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΥ ΧΩΡΟΥ

PLAN D' AMENAGEMENT DU TERRITOIRE, MASTER PLAN AND MANAGEMENT PLAN

- ΑΠΕΙΛΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ
- ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ

Φράγμα στον Αώο: Παροίχηση ηλεκτρικής ενέργειας μ' άλλα συστή-

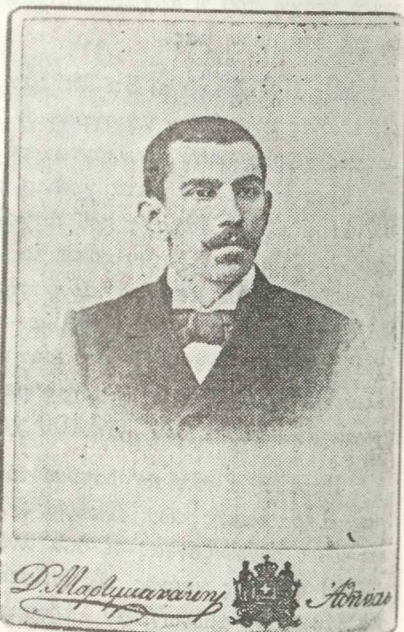
ΖΑΓΟΡΙΣΙΕΣ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ

ΑΠΟ ΤΗ ΔΟΛΙΑΝΗ

Δημήτριος Ν. Παπαγιαννόπουλος (+1941) με στήλη της Ρ. Ζαγορείου Σχολής Δρ Φυσικών Επιστημών. Πρώτος Έλληνα Ήρωα ολόγας.

Σωκράτης Παπαγιαννόπουλος — Χιαζόπουλος (+1918) Φιλόλογος Καθηγητής Σχολάρχης Τοπικών και καθηγητής του Βαρβαρικού Λυκείου.

Ήδη άρθρον 'Ι. Χαρίτου : σ. 66 Σεπτ. 1983.

- 'Η γλώσσα είναι δικόμο και προμερό μαχαίρι, αν δεν προσέξουμε, αυτή, πολλά πληγές μας φέρει.
- Δέντρο χωρίς ρίζο και άνθρωπος χωρίς φταίξιμο δεν γίνεται

Ι. ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ

ΟΜΙΛΙΑ ΣΕ ΕΠΙΜΗΝΗΜΟΣΥΝΗ ΔΕΞΗ

Τού κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΟΥΒΛΗ

Οι στιγμές που τιμούμε τη μνήμη επιφανών προγόνων μας είναι στιγμές συγκινητικές, ιερές αλλά και πολύ φρονηματικές. Αναλογιζόμεστε τη μεγάλη προσφορά που και παυτόχρονα συνεισπεριποιούμε το δικό μας χρέος. Ένα χρέος επιτακτικό για τη συνέχιση μιας λαμπρής παράδοσης. Μιας παράδοσης που τοποθέτησε τον ηπειρωτικό χώρο στην πρωτοπορία της ελληνικής φιλογένειας.

Τιμώντας σήμερα αιδεσιμότητα και αγαπητοί φίλοι κ' εμείς ο: Επαινώ σουδενώτες τα 90 χρόνια από το θάνατο του επιφανέστερου μετά το Ν. Δούκα, τέκνου του χωριού μας, του αείμνηστου ιστοριοδύφη ιατροφιλόσοφου Ιωάννη Λαμπρίδη δεν κάνουμε τίποτε άλλο από του να εκπληρώνουμε ένα τέτοιο μεγάλο χρέος.

Ο Ιωάννης Λαμπρίδης, ο εκλεκτός βλαστός του χωριού μας, ο γνησιότερος εκπρόσωπος της λαμπρής ζαγορίσιας πνευματικής ακτινοβολίας του περασμένου αιώνα, η ανασταστική εξέχουσα αυτή ηπειρωτική φυσιογνωμία, αγαπημένος από το ευρύ πνευματικό ηπειρωτικό κοινό με χρι τη δεκαετία του 1970, προβάλλει σήμερα σαν το καλύτερο παράδειγμα για όλους εκείνους που φιλοδοξούν να αφήσουν τα ίχνη της με κρή ή μεγάλης προσφοράς τους στο ευλογημένο αυτό τόπο.

Γεννημένος το 1839 στο Δελή Γιαννίκο, σπύρι που βρίσκεται στην είσοδο σχεδόν του χωριού μας και που διατηρείται σήμερα άρριστα από την οικογένεια Ι. Τσουμάνη, ορφανός στα 11 του χρόνια από την εκκλησία του μητέρα Αργυρή, με μια δυσβάσταχτη πνευματική κληρονομία ανηψιός του διαπρεπούς Σουδε, με τους αδύνατους ώμους του, νικήτη νομοικού Ιωαννίδη αλλά και του πνευματώδη καλογεροδιδάσκου Ν. Δότου, τελειώνει το σχολείο του χωριού μας και έπειτα από χίλιες δυο δυσκολίες γράφεται στην περίφημη Ριζαίο Σχολή. Στη μεγάλη του αυτή προσπάθεια τον βοηθούν αποτελεσματικά ο μεγάλος Δολιανίτης Δάσκαλος του Γένους Γ. Γεννάδιος και ο Δεσπότης Ιωαννίνων Ιωαννίκιος από το Μακρίνο Ζαγορίου. Στη Ριζαίο δίνει ξεχωριστή πρόοδο και προκοπή. Σπουδάζει και παράλληλα αρχίζει να γράφει. Πόθος δασκός, πόθος αίσιαστο τον σπρώχνει από νερό έφηβο ακόμα στην έρευνα της ιδιαίτερης πατρίδας του, που τόσο τη λατρεύει.

Τελειώνει τη Ριζαίο το 1856 και γράφεται στο Πανεπιστήμιο ως φοιτητής της Ιατρικής Σχολής.

Εκπονώσαντο παλλακάρ: επισκέπτεται τη γενέτειρά του. Δεν έρχεται όμως εδώ για να ξαποστάσει, όπως συνήθως κάνουμε ου περισσότεροι τους θερινούς μήνες. Για τον ανήσυχο Λαμπρίδη δεν υπάρχει καμιά για χάρμο.

Γυρίζει ένα προς ένα όλα τα χωριά του Ζαγορίου, επισκέπτεται εκκλησίες και μοναστήρια, ανεβαίνει σε ετοιμόρροπα γεφύρια και θαυμάζει την αρχιτεκτονική της, μαθαίνει και εξετάζει βιβλιοθήκες, ρωτάει ηλικιωμένους, πληθαίνει τους περιέργους, συμβουλευτά επιγραφές τοίχων και εκκλησιαστικών βιβλίων, κάνει τη γνωριμία του με το έργο του Πουκεβίλ μελετά τις γραφές του Πάλλη, του Σιμετάλου και του Αρσενίου, ερευνά και δασταυρώνει κάθε πληροφορία για το Ζαγόρι του, βάζοντας έτσι το προζύμι για την πρώτη του εργασία γι' αυτό.

Τελειώνει τις σπουδές του στο Πανεπιστήμιο και στα 24ρά του χρόνια ανακηρύσσεται διδάκτωρ της ιατρικής. Εξασκεί για λίγο το επάγγελμα του γιατρού στο Τατάρ Παζαρτζίκ της Βουλγαρίας και παράλληλα γεμάτος από ενθουσιασμό και φλόγα εθνική, όπως ήταν, δίδασκε δωρεάν μαθήματα ιστορίας στο εκεί ελληνικό Σχολείο.

Στο 1867 εγκαθίσταται στο Γιαννίνο, όπου και ασκεί με ζήλευτη επιτυχία το λειτουργήμα του γιατρού. Με την επιστημονική του, το ανενήλπτο ήθος του, την πνευματική του ακτινοβολία, την ανεισάνληπτη ανθρωπιά του, την ασύγκριτη φιλοπατρία του γίνεται ο πρώτος στην επίλεκτη Γιαννιώτικη κοινωνία. Γιατί ο Λαμπρίδης δεν είναι ο συνηθισμένος επαγγελματίας γιατρός. Σκοπός του πρωταρχικός η προσφορά υπηρεσίας στο συνάνθρωπο. Πόθος του διακαής, παράλληλα, η έρευνα γύρω από κάθε τι το ηπειρωτικό, ιδιαίτερα το Ζαγορίσιο.

Σργώνει, σαν άλλος Πατροκοσμάς, ολόκληρη την Ήπειρο και τη σημερινή Αλβανία, την οποία ο ίδιος στα βιβλία του ονομάζει: νέα Ήπειρο. Περνάει από κάθε πόλη και χωριό, προσφέρει ανθρωπιστικά την επιστήμη του σ' όσους την έχουν ανάγκη και παράλληλα σπουδάζει τον τόπο του.

Πνευματικός θησαυρός ανεπανάληπτος, σφοδρισμένος και ξεχασμένος, συγκεντρώνεται, ταξινομείται, καταγράφεται, διασώζεται. Κι όλα αυτά όχι τυχαία και περσασιακά. Ερευνά κοινοτικούς κώδικες, καταγράφει προσωπικές μαρτυρίες και αντιγράφει χειρόγραφα, συγκεντρώνει με τάση και ξεχωριστή επιμέλεια κάθε γεωγραφικό ιστορικό, πολιτικό και λαογραφικό στοιχείο του τόπου και όλα αυτά γίνονται βιβλία, που τόσο τη λατρεύει.

Από το 1868 ως το 1890, 22 συναπτά ολόκληρα χρόνια αποδύεται σε μια αγωνιώδη προσπάθεια να αποτυπώσει στα βιβλία του απόφια την ηπειρωτική φυσιογνωμία.

Οι προσπάθειες που καταβάλλει είναι υπεράνθρωπες. Ξεπερνάει το ανθρώπινο όριο αντοχής και στην καλύτερη και ωριμότερη περίοδο της

ηλικίας του, στα 51 του χρόνια γονατίζει και μένει μισοστρατίς. Δεν προλαβαίνει να ολοκληρώσει το έργο του. Όμως με τα τόσα βιβλία του —Ζαγορικά, Ηπειρωτικά μελετήματα, περί των εν Ηπείρω Αγαθοεργημάτων, τα Κουρενταϊκά, κα: Τσερκοβιστικά, τα Μαλακασικά, τα Παιωνικά και τόσα άλλα ποιήματά του γίνεται η αστήρευτη, η μοναδική σχεδόν πηγή για κάθε νεώτερο ερευνητή του ηπειρωτικού χώρου.

Αλλά δεν πρόκειται εδώ, αγαπητοί φίλοι, ούτε να περιγράψω και φυσικά ούτε να αναλύσω το τεράστιο συγγραφικό του έργο. Πρόθεσή μου ακόμη δεν είναι να παρουσιάσω τους αγώνες του εναντίον της αδικίας της εποχής του, ούτε να μνηστώ το απαρύμιλλο θάρρος του κατά τις μάχες εναντίον των ελεσφάγων, των τρωατικών αυτών που και σήμερα, δυστυχώς, λυμαίνονται τα ηπειρωτικά κληροδοτήματα. Ακόμη δεν πρόκειται να αναφερθώ στις δαστικές του περιπέτειες, ούτε στις δωρεές του.

Όλα αυτά, ασφαλώς, θα παρουσιαστούν και θα αναλυθούν στην αυριανή ομιλία, την οποία οργανώνει για τα 90 χρόνια από το θάνατό του ο εκπαιδευτικός Σύλλογος Ασπαραγγέλων, στον οποίον και ανήκει κάθε έπανος για την ωραία του αυτή πρωτοβουλία.

Από τη θέση αυτή τη Σουδενιώτικη θα ήθελα να τονίσω κάτι άλλο. Κάτι που κατά την ταπεινή μου γνώμη τοποθετεί τον τιμώμενο ιστοριοδύφη και ιστοριοφίλο Ι. Λαμπρίδη πολύ ψηλότερα απ' ό,τι τον έχει ανεβάσει το πολυτιμότερο συγγραφικό του έργο. Πρόκειται για την τεράστια προσφορά του σ' αυτό που ονομάζουμε συνέχεια της λαμπρής ηπειρωτικής παράδοσης. Χωρίς το Λαμπρίδη δεν ξέρω αν σε κάθε χωριό του Ζαγορίου αλλά και της Ηπείρου θα γεννιόνταν, όπως ευτυχώς συμβαίνει σήμερα, άσσοι συνεχιστές αυτής της παράδοσης.

Και για να έλθω και στη γενέτειρά του, στο χωριό μας. Δεν μπορώ να πιστέψω πως θα μπορούσε να υπάρξει ένας Γεωργιάδης και πολύ περισσότερο ένας γνήσιος και καθόλα άγιος απόγονός του, ο Στάθης Λαμπρίδης.

Γνωρίζω, βέβαια, πως προσκοιμώ στη μετριοφροσύνη του όμως δεν μπορώ να μην πα πως ο Ι. Λαμπρίδης ξαναεί σήμερα στο πρόσωπο του εκλεκτού συγχωριανού μας Στάθη Λαμπρίδη. Του ακάματου αυτού αγωνιστή για την αξιοποίηση κάθε ηπειρωτικής κληρονομιάς.

Εμείς οι συγχωριανοί σου Σουδενιώτες, οι Ζαγορίσιοι, αλλά και όλοι οι σωστοί ηπειρώτες παρακολουθούμε με θαυμασμό τους ωραίους αγώνες σου Στάθη Λαμπρίδη, για τη Ριζαίο τα κληροδοτήματα των Ζαγοριανών, του Γεωργίου Σταύρου και των λοιπών μεγάλων και μικρών ηπειρωτών ευεργετών.

Πιστεύουμε πως στη μεγάλη σου αυτή προσπάθεια δεν θα μνηθείς τον Ιωάννη Λαμπρίδη. Δεν θα παραβείς

ΑΡΧΑΙΡΕΣΙΕΣ ΚΟΥΚΟΥΛΙΩΤΩΝ

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Έγινε στις 16 Αυγούστου 1983 στην πλατεία του χωριού (μεσοχώρι) η Λογοδοσία του απερχομένου Διοικητικού Συμβουλίου της Αδελφότητας Κουκουλιωτών «ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΠΛΑΚΙΔΑΣ» κατά τη διετία από 16-8-1981 μέχρι τις 16 Αυγούστου 1983.

Στη συνέχεια ακολούθησαν αρχαιρσίες για την ανάδειξη νέων μελών για τη νέα διετία (16 Αυγούστου 1983 μέχρι 16 Αυγούστου 1985).

● Εκλέχθηκαν οι κάτωθι:

Α' Διοικητικό Συμβούλιο

- 1) Τακτικά μέλη:
- 1) Αχιλλέας Λένης: Πρόεδρος
- 2) Γρηγ. Κάκκορος: Ταμίας
- 3) Νίκος Κοντοδήμος: Γραμματέας
- 4) Θεόδωρος Γαγολής: Μέλος
- 5) Κων. Γιαννακός: Μέλος

● Αναπληρωματικά μέλη:

- 6) Μαρία Παπά
- 7) Σπύρος Χαντζάρας
- Β' Εποπτικό Συμβούλιο
- Τακτικά μέλη:

- 1) Σπύρος Ζήγος: Πρόεδρος
- 2) Θάλεια Σβώλου: Μέλος
- 3) Παύλος Τάγκας: Μέλος

● Αναπληρωματικά μέλη:

- 1) Ιωάννης Βακάκης

Στα νεοεκλεγόμενα μέλη εύχομαι ευδωχή των εργασιών για το καλό του χωριού μας.

Αλίκη Τσόγκα

ΕΥΧΕΣ

Στο φίλο της εφημερίδας μας και των προσπαθειών της Ασπαραγγελώτη κ. Αλέξανδρο Μαρούτση που πρόσφατα συνταξοδοτήθηκε κι έκλεισε το παντοπωλείο του —αφού επί τριάντα πέντε και πλέον χρόνια εξυπηρέτησε με άκρα τιμιότητα, ευσυνειδησία και αρετή τη γενέτειρά του— του ευχόμαστε γαλήνια μακροημέρευση μα και συνέχιση του ενδιαφέροντος προς το χωριό του που στο παρελθόν το υπηρέτησε ποικιλοτρόπα και άκρα αποδοτικά.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Θεωρώ υποχρέωση να εκφράσω μέσω της εφημερίδας «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ» τις ευχαριστίες, τόσο εμένα όσο και των υπολοίπων συγχωριανών μου προς τους εκλογείς συγχωριανούς μας που μας τίμησαν με την ψηφο τους και μας ανέδειξαν μέλη της Αδελφότητας Κουκουλιωτών ο «ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΠΛΑΚΙΔΑΣ» για τη διετία από 16 Αυγούστου 1983 μέχρι 16 Αυγούστου 1985.

Υπασχόμαστε ότι θα καταβάλουμε κάθε προσπάθεια για την πρόοδο και ευημερία του χωριού μας.

Α. Κ. ΛΕΝΗΣ

Το φυσικό νόμο της ανθρώπινης αντοχής, για να μπορέσεις να συνεχίσεις μέχρι τα βαθιά γεράτια τη μεγάλη του προσπάθεια ώστε να εκκλείνουν τα κάθε λογής τρωατικά των κληροδοτημάτων μας και να αξιοποιηθεί ο μόχθος των προγόνων μας. Σου το ευχόμαστε μ' όλη μας την καρδιά.

γράμματα αναγνωστών

«Ζαγοριακά '83» 'Μπαγιώτικα'83,

«Κάποτε σκυλιά, κάποτε θεριά...» κλπ, πόσες φορές το διάβασα στο βιβλίο «Φασίστες λυσαγμένοι στο Ζαγόρι» του Βασιλή Φανίτσιου, χωρίς να δώσω σχεδόν καμιά προσοχή.

Επρεπε νάρθει η 7 Αυγούστου του 1983 να το ακούσω να το απαγγέλει ο Φρούξος Τζιόβας στις εκδηλώσεις της «Μνημοσύνης» στη Δοβρά, έπρεπε, το ξαναλέω, να το ακούσω ύστερα από μια σχετική προδιάθεση για τη Μνημοσύνη της 7ης Αυγούστου, για να μου σηκωθούν οι τρίχες από το κεφάλι και να ανατιχίσουν το κορμ μου πάτο κορφή.

Θέλετε γελάτε με, θέλετε μνη, το αριστούργημα αυτό του Β. Φανίτσιου δεν το πρόσεξε στα σοβαρά, δεν το έπιασα από την καλή του. Μόνο μετά από τις 7 Αυγούστου έφερα στο νου μου και θυμήθηκα πως είδα τότε εκεί που «έβγαίνε ο καννός» κι αγνάτευμα από το χωριό μου το Καπέσοδο, πως καίγονταν οι κόποι των Ζαγορίσιων, τώσαν καιρῶν και τώσαν ταϊδιών.

Κανέναν από τους Ζαγορίσιους που βρίσκονταν εκεί στις 7 Αυγούστου 1983, δεν μπορούσε να κρατήσει τα δάκρυά του.

«Εκεί που βγαίνει ο καννός», δεν καίγονταν μόνο τα άχτια και τα βάχτια των Ζαγορίσιων, δεν καίγονταν το σπύρι και το θιό τους, καίγονταν και τα παιδιά τους, καίγονταν κι αυτοί οι ίδιοι. Άλλα δάκρυα, άλλο στέγνωμα της καρδιάς, σαν άκουγες την κοπέλα να μοιλάει για τους Λιγκιάδες, πως χύνονταν το αίμα και πως έβγαίνε ο καννός από τα Λιγκιάδιτικα σπίτια και πως μύριζαν οι αόρκες των ανθρώπων που καίγονταν.

Σκότωσαν 171 Ζαγορίσιους «οι λυσαγμένοι φασίστες». Τους θυμήθηκε ο Πολιτιστικός Σύλλογος Ασπραγγέλων και στις 7 Αυγούστου έγινε η μνημοσύνη τους.

Η τύχη αυτούς διάλεξε και η μοίρα τους ήταν αυτή. Γιατούς όμως φρόντισαν οι άειοι άνθρωποι του Πολιτιστικού Συλλόγου Ασπραγγέλων, που τους πρέπουν έπαινοι και κάθε λογής ευχές, να μπορούσαν και του χρόνου κάτι να παρουσιάσουν, κάτι που το φωτισμένο τους μυαλό θα συλλάβει.

Για τα χωριά που κήκαν, για το θιό που χόθηκε και για τους 171 Ζαγορίσιους που η μοίρα σημάδεψε, τι να πούμε, παρά ότι έγιναν «κουρμπάνι» για τη «Λευτεριά και την Ειρήνη» και ότι σε τέτοιους καιρούς και για πάντα, η Ζαγορία καρδιά θα παραστέκει γιατούς και δεν θα μένει στεγνό Ζαγορίσιο μάτι.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΒΟΥΔΑΗΜΟΣ

Δεν ξέρω λέξεις ελληνικές, που να μπορέσω να αποδώσω εκείνο που είδαν τα μάτια μου και που στα έγκατα του είναι μου σκίτησε η Ζαγορία μου περηφάνεια.

Δεν βρίσκω λέξεις να σας πω αγαπητοί Ζαγορίσιοι πατριώτες και σε σας που είδατε και σε σας που δεν είδατε, πως τα «Μπαγιώτικα '83» με φέραν 50 χρόνια πίσω, τότε που το Ζαγόρι ήταν σαν τα Μπαγιώτικα του '83. Δεν θα σας κρύψω πως έκλαψα από χαρά, πως χόρεψε από μέσα η καρδιά μου, πως έτρεξε ο νους μου σε παλιές ευτυχισμένες οχές του Ζαγορίου και πως κάτι τέτοιες εκδηλώσεις σου δίνουν το κουράγιο για ένα αγώνα αναβάτησης του Ζαγορίου μας.

Το είπαν πολλοί και θα το πω και εγώ, πως πρέπει κάθε έπαινος στους στοχαστές της εκδήλωσης αυτής, όπως και για την πέρα για πέρα τέλεια οργάνωσή της. Σαν Ζαγορίσιους τους σφίγγω θερμά το χέρι και τους λέω από τα βάθη της καρδιάς μου ΜΠΡΑΒΟ ΣΑΣ.

Για το πως παρουσιάστηκαν τα χορευτικά συγκροτήματα κάθε χωριού έγραψαν αρκετοί και ίσως θα γράψουν κι άλλοι. Εγώ θα πάρω το θάρρος να πω τη γνώμη μου για τις φορεσιές του κάθε συγκροτήματος. Τούτα που θα πω, δεν θέλω για όνομα του Θεού να κόμω κανενός Ζημιά, μόνο θέλω σαν παλιός Ζαγορίσιος να πω τα τυχόν σφάλματα, κι αν νομίζουν ότι αυτά που λέω είναι σωστά, να μη τα επαναλάβουν.

Απ' ότι ξέρω η γυναικεία φορεσιά του Ζαγορίου ήταν σχεδόν ίδια και άλλαζε μόνο το χεϊμώνα με το σάκκο το γουνωμένο και το φλοκωτό και το καλοκαίρι με τα ξεγιάκοπα γιλέκα τα κεντητά και το μαντήλι σε διάφορες τέχνες φόρεμα του κεφαλιού. Αυτή ήταν η γυναικεία φορεσιά σε αντίθεση με την ανδρική, που ήταν συνοθύλευμα φορεσιών και απ' ότι θυμάμαι άρχιζε από τον ντουλαμά και την μπρούτα, μετά η φουστανέλλα και εκείνο που άσταζε πολλά χρόνια, ήταν το κοντό παντελόνι ως το γόνατο κι απ' το γόνατο και κάτω κάτσα με ποδοειδή τσαρούχι ή κορδέλλα και από τη μέση κι απάνω γιλέκο σταυρωτό με τσέπες μεγάλες ή σελάχι και για καπέλλο καλπάκι. Μετά από αυτά ο Ζαγορίσιος φόρεσε τα λεγόμενα τότε στενά, δηλαδή αυτά που φορούμε μέχρι σήμερα, με ορισμένες παραλλαγές της μόδας. Έχω τη γνώμη πως ένα συγκρότημα που θα παρουσιαστεί με τις παραπάνω στολές, πρέπει να είναι Ζαγορίσιος.

Και τώρα αυτό που θα πω παρακάτω είναι προσωπική μου γνώμη. Όλα τα χορευτικά συγκροτήματα πέρα από μερικές λεπτομέρειες, που θα πούμε παρακάτω, ήταν έτσι που σε φέρνανε σε δύσκολη θέση ποιο συγκρότημα να διαλέξεις και γιαυτό το λόγο η επιτροπή με το δικό της βρέθηκε σε πολύ δύσκολη θέση και της χρειάζονται συγχαρητήρια για την πολύ ωραία απόφαση που πήρε. Και τώρα εκείνα που έπιασε το δικό μου μάτι είναι τα παρακάτω. Θα πάρω τα χορευτικά με τη σειρά και θ' αρχίσω από την Αρίστη.

Το συγκρότημα της Αρτοίστας, παρά το εντυπωσιακό ξεκίνημα, θα ήταν εντυπωσιακότερο αν η φουστανέλλα ήταν κατά 10 πόντους μακρύτερη και τα τσαρούχια να έχουν μαύρες φούντες και όχι παρδαλές. Τις παρδαλές τις φορούσαν τα μικρά παιδιά, σαν τις παρδαλές λαμπάδες του Πάσχα. Οι γυναίκες απ' το Τσερβόρι είχαν βάλει τα ασημένζουνα, που δεν τα φορούσαν οι Ζαγορίσιες, παρά μόνο οι σαρακατσάνισσες και οι γυναίκες του κάμπου, κάτι δηλαδή που χαλούσε την κατά τα άλλα έξοχη εμφάνιση του συγκροτήματος. Τα Άνω Σουδενά θα ήταν πολύ καλύτερα αν δεν είχαν τους άντρες με τις σαρακατσάνικες φορεσιές. Το ανακάτεμα εκείνο δεν είναι Ζαγορίσιο. Το Κουκούλι και η Βαθούσα ήταν τα συγκροτήματα που ήταν πιστά αντίγραφα της Ζαγορίας κοινότητας των σαρακατσανίων και των κουτσόβλαχων δουδουσιωτών. Τα συγκροτήματα αυτά ήταν σωστά και στις φορεσιές και στα τραγούδια και στο χορό. Επίσης πιστά αντίγραφα Ζαγορίσιων γυναικών ήταν της Μπάγιας και του Τσεπέλοδο.

Αυτά πατριώτες Ζαγορίσιοι τα γράφω έτσι όπως τα ξέρω, χωρίς να θέλω να μειώσω κανενός συγκροτήματος την αξία. Ένα άλλο που πειραχτήρησαν ήταν το απαράδεκτο για μένα, δηλαδή προσπαθούσαν τα συγκροτήματα να μαλλετοποιήσουν τους χορούς. Ευτυχώς που δεν τα κατάφεραν. Δεν ξέρω ποιοί είναι αυτοί που διδάσκουν τους χορούς αυτούς. Η γνώμη μου είναι πως οι Ζαγορίσιοι χορεύουν ομαδικά μεν, αλλά ο πρώτος είναι εκείνος που χορεύει και οι άλλοι ακολουθούν ή κι ακόμα περπατώντας. Αν δεν είναι έτσι τότε τι ρόλο παίζει ο πρώτος στο χορό, που για το χορό αυτό γίνονται τόσες παρεξηγήσεις και τόσοι καυγάδες. Σε κάθε χωριό έχουμε εκείνους που λέμε πως χορεύουν καλά. Είναι δε πολλοί από τα χωριά μας που φήμη τους πέρασε τα σύνορα του χωριού τους, και μαθεύτηκαν και στα άλλα χωριά σαν καλός χορευτής και σαν καλή χορεύτρια. Τέτοια φήμη είχε από την Βίτσα ο συγχωρεμένος Νάσιος Γεωργίου Βασδέκης, από το Καπέσοδο ο συγχωρεμένος Λόνης Τόλογλου, από το Τσεπέλοδο που χορεύει ακόμα ο Τάσιος Δουδάλης ο δάσκαλος και η γυναίκα του Ευρυδίκη στα νιάτα της. Επίσης ο συγχωρεμένος ο Παντελής Τσέλης από το Σκαμνέλι. Αυτοί ήταν

ΜΙΑ ΧΡΗΣΙΜΗ ΥΠΟΔΕΙΞΗ

Κύριε Διευθυντή, Θυμάμαι καλά ότι το 1908 επί τουρκοκρατίας έγινε στο χωριό μου (Καβαλλάρη) απογραφή των κτημάτων της κοινότητας και το κτηματολόγιο βρισκόταν στα Γιάννινα όπου το είχα συμβουλευτεί πολλές φορές επί Λογοθέτη. Δυστυχώς τα κτηματολόγια αυτά κήκαν.

Αντίγραφα όμως υπάρχουν στην Άγκυρα (εάν δεν απατώμαι) της Τουρκίας και θα πρέπει οι δασοκτήμονες κοινότητες να φροντίσουν να αποκτήσουν αντίγραφο των κτημάτων του χωριού τους.

Απορώ γιατί μέχρι σήμερα δεν ενεργούν σχετικά. Μήπως υπάρχει κάποιος λόγος.

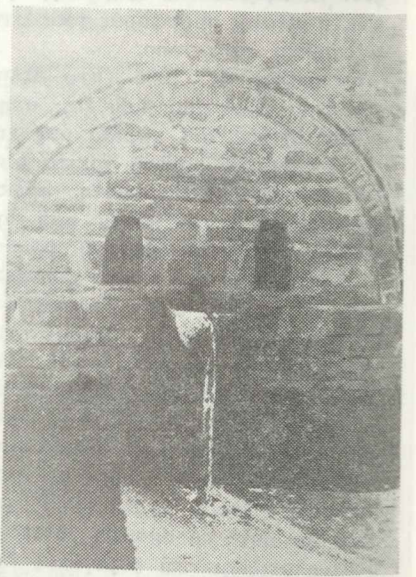
Με τιμή
Ιωάννης Τόσας

ΘΑΝΑΤΟΙ:

ΗΛΙΟΧΩΡΙ: Πέθανε ξαφνικά ο λαμπρός παιδικός Μιχ. Τσιούλης. Στην κατοχή στα χρόνια της πείνας άργισσε και τα χωράφια των φτωχών. Πήρε μέρος στην Εθνική Αντίσταση 1941—44 και συμπαρταθήκε στους αδικημένους. Ήταν φιλήσυχος ειρηνιστής ασημένιος και στην κηδεία του παραβρέθηκαν εκείνοι που εκτιμούν τον ψυχικό πλούτο.

Αφίησε μοιροχρόνιο, ο οποίος σεβόμενος τη μνήμη του πατέρα θα συνεχίσει τις ιουκλιμένους παρτιδές.

Ν. Δημητριάδου

οι χορευτάρδες που η φήμη τους πέρασε τα σύνορα του χωριού τους.

Έτσι χόρευαν οι Ζαγορίσιοι και νομίζω αυτοί είναι οι ελληνικοί χοροί. Γιαυτό προτείνω στο μέλλον τα συγκροτήματα κάθε χωριού να μη παρουσιάζουν το φαινόμενο του μαλλετού, αλλά στο κάθε συγκρότημα θάνα 3—5 παιδιά και κοπέλλες, που θα μάθουν καλό Ζαγορίσιο χορό και χορεύοντας αυτοί θα θαμολογείται ο χορός του συγκροτήματος, χωρίς θραβεία και χωρίς ανταγωνισμούς, που χωρίζουν αντί να ενώνουν.

Τελειώνοντας συχαίρω ακόμα μία φορά τους πρωτεργάτες της θαυμάσιας ιδέας.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΒΟΥΔΑΗΜΟΣ

βιβλία

ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΡΒΟΥΝΗ:

«ΤΟ ΧΡΕΟΣ»

Γιάννινα 1983 Σελίδες 96

Το βιβλίο του αγαπητού συνάδελφου κ. Χρίστου Καρβούνη, που έχει τίτλο: «Το χ ρ ε ο ς», μπορεί κανένας να το παρομοιάσει σαν ένα μπουκέτο με αρκετά ζηλευτά λουλούδια. Αποτελείται αυτό από πεζιά κατά πλειονότητα και λίγα ποιητικά πνευματικά δημιουργήματα, που στοχάζουν να βελτιώσουν την κοινωνία του καιρού μας κατά διάφορους τρόπους. Μπορούν ακόμα αυτά να χαρακτηριστούν σαν πολύτιμα με σύνομες επιφυλλίδες, που η κάθε μια τους, παρά τη συντομία της, μας λέει πολλά. Το περιεχόμενο αυτού του βιβλίου, καθώς μας κάνει γνωστό κι ο ίδιος ο συγγραφέας, εκείνοι που εκτιμούν τον ψυχικό πλούτο.

Αφίησε μοιροχρόνιο, ο οποίος σεβόμενος τη μνήμη του πατέρα θα συνεχίσει τις ιουκλιμένους παρτιδές.

Ν. Δημητριάδου

Διαβάζοντας κανένας αυτό το βιβλίο του κ. Χρ. Καρβούνη, θα πω: σώνει πως τα πνευματικά του μαργαρίτα προέρχονται από συγγραφικά πνευματικά, από ένα δάσκαλο φωτισμένο. Από μια καρδιά πλημμυρισμένη από αγάπη προς την ανθρωπότητα, από μια λατρεία προς κάθε καλό και ωραίο στη φύση, από βαθιά εκτίμηση προς κάθε τι ηθικό και πατριωτικό. Από ένα δάσκαλο, που έχει βαθιά επίγνωση του χρόνου που σαν δάσκαλος μέσα στο σχολείο κι έξω απ' αυτό. Αυτό δε το μεγάλο χρέος του προσπαθεί να ξεπληρώσει με το βιβλιαράκι του αυτό.

Χωρίς να θέλω να κάνω κατάχρηση στο χώρο της εφημερίδας μας, ως μου επιτρέπει να παραθέσω ένα κομμάτι από τα περιεχόμενά του, που το παίρνω τυχαία από τη σελίδα 26 και έχει τίτλο: «ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΜΑΣ».

Όλοι μαζί να τραγουδήσουμε τη δουλειά μας. Αυτό το τραγούδι είναι η καλύτερη ζωή μας. Τραγουδώντας οι καρδιές και συννενοούμενοι άνθρωποι: κι έθνη μεταξ' τους. Βγαίνουν χορτάρι: με το τραγούδι ακόμα κι οι πέτρες. Πληθαίνουν το τόπου τ' ανθισμένα αγριολούλουδα. Δυναμώνουν τα χέρια στο φεγγί της τσάπας, του σφυριού, στο κράτημα του τιμονιού, στην ανάμικτη ανθρώπων. Γελούν τα χείλη, χαίρονται τα πρόσωπα μας. Ανοιγουν δάκρυα οι καρδιές μας και φιλούνται. Ο μόχθος γίνεται τραγούδι, κέφ: κι ο δρόμος δροσιά

Ν. ΔΗΜΗΤΡΑΚΗ — ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

«Από την Εποποιία της Πίνδου στην αναγκαστική προσφυγιά 1940 - 1982

Το βιβλίο με τις 256 σελίδες του διατίθεται και από την εφημερίδα μας με την τιμή των 350 δρχ.

Ο συγγραφέας προσπαθεί να περιγράψει με αντικειμενικότητα τη ζωή των ανταρτών του ΕΛΑΣ όπως την έζησε στο αντάρτικο και στην προσφυγή τους και μέχρι ενός σημείου το πέτυχε αν και όπως νομίζουμε δεν ήταν ανεπιδέστος από τις πολιτικές πεποιθήσεις του όταν έγραφε.

κ.α.κ.

στο μέτωπό μας. Θα είναι η δουλειά μας πανηγύρι κι ο χορός μας θα σέρνεται στ' αλώνι της Ελλάδας! Και στην ανάσα μας σε κύκλο καθισμένοι, μπροστά και μέσα μας όλα από καρπούς γεμάτα. Μα στη συνέχεια το τραγούδι θα είναι: αυτού που τον ιδρώτα θα στεγνώνει. Και θάνατο αυτό που θα μας κάνει τον κόπο να ξεχνούμε. Κι έτσι λοιπόν τραγουδά στη ζωή, ζωή καλύτερη, ανθρωπινή θα ζούμε. Το τραγούδι μας ένα θάνατο: για όλους τους λαούς κι όποιος τίτλο θα θελήσει να του δώσει, δε θάβρει λέξεις πιο ταιριαστές απ' αυτές που η ίδια η ζωή του δίνει: ΑΛΗΘΗ - ΕΙΡΗΝΗ - ΠΡΑΞΗ! Εμπρός! Τραγουδιστά! Ίσως τώρα να καταλαβαίνωστές... ΚΑΛΥΤΕΡΑ».

Η ίδια ανοιχτοκαρδιά διάθεση, λογοτεχνική χάρη, πνευματική σαφήνεια, κι ο Σαρακατσάνικος φιλελευθερισμός μπορούμε να πούμε πως διακρίνουν όλα τα κομμάτια (55 πεζιά και 35 στιχουργήματα) που περιέχονται στο όμορφο αυτό βιβλίο που έχει τον τίτλο: «Το χ ρ ε ο ς». Όλα μοσχοβολούν από ποίηση, αγάπη για τον άνθρωπο, ενθουσιασμό για τη φυσιολατρεία. Όλα περιέκλειουν στοιχεία ηθικά, πατριωτικά, ιστορικά, λογογραφικά κ.λπ.

Ο εκλεκτός συνάδελφος μας κάνει γνωστό στη αρχή του βιβλίου του ανάμεσα σε άλλα και τούτα: «Τα δυ και κε κομμάτια μου πούνα: η έ κ φ ρ ο σ ή μ ο υ, σα στήνα μας οργανωμένης γης απέραντης από τόσους και τόσους οπαμένους — τι μάζωμα, τ' αντάμωμα, κα' τάναν αγκαλιά μου. Έμειναν πολλά και γι άλλη φορά...» Υπόσχεση του συγγραφέα να συνέχεια της τέτοια είδους πνευματικής του προσφοράς. Και καταλήγει ο μορφωτής αυτός της κοινωνίας μας έτσι: «Και νά, αδερφέ μου, που σήμερα, αν γίνονσαι καρδιές μας μια αγκαλιά — με το Σταυρό για φως παντοτεινό τ' ΑΓΩΝΑ — το αύριο θάνα: καλύτερο για μας, γα τα ΠΑΙΔΙΑ μας».

Για το βιβλίο αυτό, που μπορεί να χαρακτηριστεί σαν κοινωνικό Ευαγγέλιο του καιρού μας, σφίγγω θερμά το χέρι του συγγραφέα.

Κ.Π.Α.

ΚΩΣΤΑ ΔΙΜΟΠΟΥΛΟΥ:

«ΤΑ ΠΑΡΑΞΕΝΑ ΤΙΣ ΝΕΑΣ ΙΟΡΚΙΣ κλπ» ΑΘΙΝΑ 1981 Σελίδες 136

Το με τον παραπάνω τίτλο βιβλίο του κ. Κώστα Διμόπουλου μπορεί κανένας να το χαρακτηρίσει από τη μια μεριά γραμμένο με κάποιον παράξενο τρόπο, σχετικά με τη γλώσσα με την οποία είναι γραμμένο, αλλά και αρκετά σημαντικό από την άποψη του περιεχομένου του. Την παραξενιά που αυτή τη διαπιστώνει κανένας αμέσως μόλις το πάρει: στα χέρια του και διαβάσει τον τίτλο του: «ΤΑ ΠΑΡΑΞΕΝΑ ΤΙΣ ΝΕΑΣ ΙΟΡΚΙΣ».

Αμέσως όμως μπορεί να σκορπίσει η παραξενιά του αυτή, διαβάζοντας σε συνέχεια τα όσα γράφει ο συγγραφέας σαν να θέλει να εξηγήσει στον αναγνώστη κάτι σχετικό με την απορία του. Γράφει για το ζήτημα αυτό τα εξής: «Το βιβλίο αυτό ινε γραμμένο με τη φονητική γραφή του Ελληνικού αλφαβήτου. Κάποιος έτσι θα πρεπε να γράφει: ελινικι γλωση στα κατοπινα χρόνια». Ο παράξενος αυτός τρόπος, με τον οποίο είναι γραμμένο αυτό το βιβλίο κουράζει κάπως αρχικά τον αναγνώστη. Δεν αργάει όμως να εξοικειωθεί με τη γραφή αυτή.

Παρά την πρωτότυπη αυτή, παραξενιά του, το βιβλίο αυτό παρουσιάζει από άποψη περιεχομένου εξαιρετικό ενδιαφέρον. Ο συγγραφέας του Κώστα Διμόπουλος ενημερώνει τον αναγνώστη με σαφήνεια για τις κοινωνικές συνθήκες διαβίωσης στην τόσο δύσκολη κατά την εποχή μας υπεραλαττική αυτή πολιτεία. Δίνει πολύ ζωντανές και ξεκαθαρισμένες εικόνες από την κατάσταση της κτι την διαβίωση των ανθρώπων σ' αυτή. Επειδή ο συγγραφέας καθώς φαίνεται έχει περηγηθεί κι άλλες πολλές πόλεις του κόσμου με τη βοήθεια της αποκτημένης πείρας που είναι σε θέση να κάνει εύκολα σχετικές συγκρίσεις και να βγάζει πολύ σωστά συμπεράσματα και κρίσεις. Πάντως δεν θα βρίσκει όλα ρόδια στην πόλη αυτή. Θερμεί καθήκον του να σημειώσει και εντυπώσεις και πληροφορίες κι από την αντίθετη άποψη. Για παράδειγμα μεταφέρω εδώ από τη σελίδα 35 τα παρακάτω: «Κάποιος Κερκρεός καροτσάκις μου λεγε πως τα γαροκίκα τα μαραζουν επιπδες γα να παραμένει σε χαμηλο επιπεδο ι αναστήι του κοσικαι κε μαφτο τον τροπο να κρατανε αφτι τα σκιπτρα».

Στις σελίδες που αποτελούν το περιεχόμενο αυτού του βιβλίου παραθέτονται πληροφορίες όλες τις γλωςσεις του Κώστα Διμόπουλου σαν επισκόπη της Νέας Υόρκης από τις 13-8-1979 ως τις 6-9-79. Αλλά παρα το ότι κρίνει αυστηρά μερικά σημεία της κοινωνικής ζωής αυτής της μεγαλόπολης δεν παραλείπει να κλείσει τις εντυπώσεις του με τα εξής χαρακτηριστικά λόγια: «Οσοφο ο μισός μας εαφτος βρισκετε ακομα εκ: κατο

ΓΕΝΝΑΙΟΔΩΡΕΣ ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Οι χρηματικές εισφορές από Ασπραγγελλώτες στη μνήμη προσφιλών τους νεκρών για την ατογράφηση της εκκλησίας του χωριού τους συνεχίστηκαν κι εφέτος γενναϊόδωρα. Η δ. Σοφία Τρίγη πλήρωσε μία ατογράφια 25 χιλ. δραχ., η οικογένεια Ανδρέα Κάτσενου άλλες 2 χιλ., η κ. Ελισάβετ Καρμαδάκη 23 χιλ., το ζεύγος κ. Αντώνη Θωμά 25 χιλ. και ο κ. Δημήτριος Οικονόμου 48 χιλ. δραχ. για δύο εκόνες.

Μέχρι σήμερα έχει ατογραφηθεί το μεγαλύτερο μέρος του ναού με 30 τοχογραφίες αγίων ύψους 1,70 ισορρημένες με γνώση, ευλάβεια και θαυμάσιους χρωματικούς τόνους από τον καλλιτέχνη κ. Βασίλη Καζάκο. Ήδη έκαμε τη σχετική μελέτη και μετρήσεις στο Άγιο Βήμα για να ισορρηθούν κι εκεί άγιοι: και χριστιανικές σκηνές το επόμενο έτος, από νέες εισφορές χωριανών που τα ονόματά τους θ' ανακοινωθούν μετά το πέρας των εργασιών.

Κάθε έπαινος αξίζει στους δωρητές που οι περισσότεροι διαθέτουν περιορισμένα οικονομικά μέσα, μα και στους Επιτρόπους της εκκλησίας τόσο για το ακούραστο ενδιαφέρον τους όσο και γιατί κρατούν επί δεκαετίες σταθερή την εμπιστοσύνη των ενωρτών, γύρω από τη διαχείριση των χρημάτων που πρόθυμα τους εμπιστεύονται.

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΝΕΩΝ ΑΡΙΣΤΗΣ

ΕΚΛΟΓΗ ΤΟΥ Δ.Σ.

Σας κάνουμε γνωστό ότι ο νεοί δρυμένος σύλλογος μας απέκτησε από τις εκλογές της 14.8.83 τακτικό Δ.Σ. που αποτελείται από τους:

Λογοθέτη Νίκο: Πρόεδρο
Καττή Νίκο: Γραμματέα
Κλούμπα Γιάννη: Ταμία
Τζιόμπε Χρήστο: Αντιπρόεδρο
Κοντοκάλη Τάκη: Μέλος
Ευχή μας η δημιουργική συνεργασία με όλους τους φορείς του Ζαγορίσιου χωριού και η συσπείρωση όλων των νέων του χωριού μας γύρω απ' το Σύλλογο.

Το Δ.Σ.

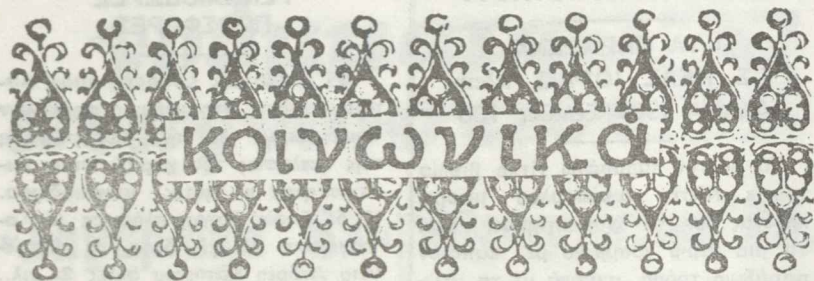

στην παραξενιά κι ονειρεμένη ελπίδα, αναμεσα στ' αμύγκια απ τους ανθρώπους όλες τις γλως που ζουν κι κιν:ωντε τόσο αρμονικα σαν ενα διγμα μιας σινιπαρξ: κε μιας αδελφωσης όλου του κοσμου».

Γενικά μπορεί να πει κανένας πως το βιβλίο αυτό του κ. Κώστα Διμόπουλου διαβάζεται με πολλή ευχαρίστηση και είναι πολύ διδακτικό για κάθε ηλικία και φύλο αναγνώστη.

Κ.Π.Α.

Τό ΖΑΓΟΡΙ μας

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ:

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Η χωριανή μας Αλεξάνδρα Γκούρη - Τσιουμάνη και ο άντρας της Τηλέμαχος Τσιουμάνης γίνθηκαν γονείς μιας χαριτωμένης κορούλας.

— Να τους ζήσει.

Ε.Γ.

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Ο χωριανός μας Γεώργιος Παύλ. Γλαϊνιάκος και η γυναίκα του Γιώτα, γίνθηκαν γονείς μιας πολύ όμορφης κορούλας.

— Να τους ζήσει.

Ε.Γ.

Η Ντίνα και ο Παβρίλ Σ. Παπαναστασίου (Υπάλληλος της ΔΕΗ και Πρόεδρος Ασπαραγγέλων) έγιναν γονείς τρισαγατάτης κορούλας.

— Στους ευτυχισμένους γονείς ευχόμαστε και το δεύτερο παιδί τους να σπαστεί στη ζωή του γερό και καλόγνωμο.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Ο χωριανός μας, Γεώργιος Δημήτριος Χριστ. Πριμγκύρης και η γυναίκα του Φούλη, έγιναν γονείς δεύτερου αγοριού.

— Θερμές ευχές από την Ένωση Αποδ. Ελαφιοτόπου.

— **ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ:** Η Λούλα Γεωργιάδου απέκτησε ένα χαριτωμένο κοριτσάκι.

Να της ζήσει.

Αλεξάνδρα Γραγούλα

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Η χωριανή μας γιαντρός Έφη Βλάχου - Μπούρη και ο άντρας της γιαντρός Χρήστος Μπούρης, βάπτισαν στην εκκλησία του Αρχιεπισκόπου στα Γιάννενα την κορούλα τους με το όνομα Φρόσω - Αγγελική.

— Να τους ζήσει.

Ε.Γ.

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Ο κ. και η κ. Χρήστος Ν. Τάγκα και ο κ. και η κ. Παύλου Ν. Τάγκα βάπτισαν στον Ιερό Ναό «Κοιμ. Θεοτόκου» στο χωριό μας την Κυριακή 28 Αυγούστου 1983, τα παιδιά τους.

Στα νεογέννητα δόθηκαν τα ονόματα ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ και ΙΠΠΟΥΛΥΤΗ.

— Ο κ. και η κ. Δημητρίου Μιχ. Τάγκα βάπτισαν στο Αρχιεπισκοπείο στα Γιάννενα το αγοράκι τους. Δόθηκε το όνομα του παππού του ΜΙΧΑΗΛ.

— Να τους ζήσουν.

Α.Κ.Α.

ΑΝΘΡΑΚΙΤΗΣ: Το ζευγάρι Βασιλείου Λιόντου βάπτισαν στις 7 Σεπτεμβρίου το αγοράκι τους στην Αγία Παρρασκευή του χωριού μας και ο νουνός που τούδωσε το όνομα Γλαϊνιάκης.

— Να τους ζήσει.

Δ. Μάρος

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ:

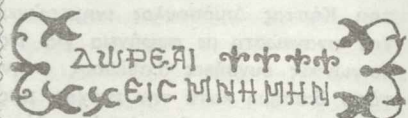
ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Αρραβωνιάστηκε η όμορφη Τσεπελοβοπούλα Ελένη Μ. Παπαγιαννίτη κι ο Θόδωρος Ρίζος από το Δραγιάτι.

— Καλά στέφανα.

Ε.Γ.

ΒΡΥΣΟΧΩΡΙ: Η ανεψιά μας Μαρτίνα Δημ. Τσιουμάνη και ο συγχωριανός της Κώστας Ιωάν. Χαδόλιος αρραβωνιάστηκαν. Καλά τους στέφανα και στις οικογένειες τα θερμά μας συγχαρητήρια.

Οικογένεια: Ν. ΤΣΙΟΜΙΔΗ

● Για ενίσχυση των σκοπών της εφημερίδας

● Ο κ. **ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΤΣΕΛΙΔΗΣ** από το Πάπιγκο προσέφερε στη μνήμη του πατέρα του **ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ** δραχμές **ΠΕΝΤΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ**.

● Η κ. **ΝΙΚΗ ΠΕΤΣΚΟΥ** από το Μεσοβούνι προσέφερε **ΔΥΟ ΧΙΛΙΑΔΕΣ** στη μνήμη του α ξεχαστού συζύγου της **ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ** για τη συμπλήρωση **2 χρόνων** από το θάνατό του.

● Οι αδελφές **ΕΥΘΑΛΙΑ ΙΩΑΝ. ΣΙΑΤΡΑ** και **ΜΑΡΙΑΝΘΗ ΣΠΥΡ. ΧΑΒΑ** προσέφεραν από **ΧΙΛΙΕΣ ΔΡΑΧΜΕΣ** στη μνήμη του αλησμόνητου και αγαπημένου αδελφού τους **ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΠΕΤΣΚΟΥ** για τη συμπλήρωση **δύο χρόνων** από το θάνατό του.

● Η κ. **ΛΟΥΚΙΑ ΤΡΥΠΣΑ** από το Σκαμνέλι προσέφερε στη μνήμη του θείου της **ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΣΟΦΙΟΥ** δραχμές **ΧΙΛΙΕΣ ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΕΣ**.

● Η **Σ.Ε.** τους ευχαριστεί.

ΓΑΜΟΙ:

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Το Δεκαπενταύγουστο παντρεύτηκαν στο χωριό μας, ο χωριανός μας καθηγητής Ανδρέας Θ. Πάσιος και η καθηγήτρια απ' την Παιραμυθιά Αγγελική Νικολάου.

— Να ζήσουν ευτυχισμένοι.

Ε.Γ.

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Έγινε την Κυριακή 24 Ιουλίου 1983 στον Ιερό Ναό Αρχιεπισκόπου Ιωαννίνων η στέψη του συγχωριανού μας Δημητρίου Ηλ. Κοντοδήμου μετά της Τσεπελοβοπούλας Παρρασκευής Κώστα (Θανασίου).

— Στα νύμφαινα ευχόμαστε κάθε ευτυχία και με πολλούς ισχυγόνους.

Οικογένεια: Α.Λ.

ΚΑΒΑΛΛΑΡΙ: Στις 28 Αυγούστου παντρεύτηκαν στην Αγία Τριάδα του χωριού μας ο δάσκαλος Δημήτριος Νικ. Θάνος με την Αγγελική Παν. Δημητρίου Κουμπάρου ο Γεώργιος Χολέβας.

Ο γάμος που έγινε με τα παλιά έθιμα κράτησε δύο μέρες με τους χορούς και τα Τα Ζαγορίσια τραγούδια που με επιτυχία και κέφι σκορπούσε η «παρέα» του Γιάννη Τσιάλιου.

Μέσα στους άλλους χορευτές διακρίθηκαν οι Αριστέλης Φωτιάδης και Ιωάννης Δημητρίου.

— Τους ευχόμαστε να ζήσουν ευτυχισμένοι.

Ι.Τ.

Εγιναν την Κυριακή 11 Σεπτεμβρίου οι γάμοι του μόνιμου Ανθυπίαστού Τεχνικών Θάνου Κων. Πέτρου με την Φρειδερίκη Θεοδ. Ράπη. Τα στέφανα άλλαξε ο κουμπάρος Κων. Σισιολέβας.

Με την πρέα του Λευτέρη Σαρρέα το τρικούμπερτο γλέντι κράτησε πολύ και ανέδειξε τους χορευτές Αντώνη Φωτιάδη και Αθ. Ράπη.

— Τους ευχόμαστε βίον ανθόσπαιρτον.

Ι.Τ.

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ: Η Αριστεία Βασίλη Αποστολίδη παντρεύτηκε τον Σωτήρη Μάντζιο στην Εκκλησία Κοιμήσεως Θεοτόκου του Κουτσολιού την Κυριακή 11 Σεπτεμβρίου.

ΘΑΝΑΤΟΙ:

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Κηδεύτηκε την Κυριακή 4 Σεπτεμβρίου 1983 ο αιώνοβιος Νίκος Σπ. Τσιουμάνης «ΜΠΑΡΜΠΑ ΝΙΚΟΣ». Στους συγγενείς του μεταστάτος θερμά συλλυπητήρια.

— Πέθανε και κηδεύτηκε στην Κηφισιά Αθηνών ο Στέφανος Θεοδωρού ετών 68 υπαξιούχος ΙΚΑ.

Α.Κ.Α.

ΒΡΑΔΕΤΟ: Πέθανε και κηδεύτηκε στις 14 Αυγούστου η Ζαγορίσια αρχόντισσα Ελένη Καρετσοπούλου - Καλλιόπη ετών 86. Τους συγγενείς της συλλυπημένα θερμά.

ΔΙΚΟΡΦΟ: Πέθανε και κηδεύτηκε στη Γλυφάδα Αττικής ο Θεοφάνης Τσιούγκας ετών 67.

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ
ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΣΤΗΛΗ

2000 ΔΡΧ.

Δόνος Βασ. Γεώργιος

1500 ΔΡΧ.

Αναστασία Ευδ. Ελένη

» Σαπφώ

Γιαννακός Π. Ιωάννης

1000 ΔΡΧ.

Βαζίμας Ευ. Σωτήριος

Δαλαγγέλης Άγγελος

Κατσικιώτης Γεώργιος

Κράλιος Αλ. Κων/νος

Κύρος Χρ. παπα - Θεόδωρος

Μπάρκας Χρ. Αθανάσιος

Μπέτας Ι. Θεόδωρος

Οικονόμου Ν. Ιοκάστη

Οικονόμου Δ. Παντελής

Πανταζής Αν. Ελευθέριος

Πανταζής Ιωάννης

Παπαβασιλείου Μιχαήλ

Πορφύρης Σωκρ. Κων/νος

Ρίζος Χρ. Δημήτριος

Σαραλή Ι. Θεοδοσία

Σουκουβέλος Απόστολος

Τσίρτος Κων/νος

Τσομίδης Κ. Νικόλαος

Φαρμάκης Ανδρέας

Χριστοδούλου Δ. Κων/νος

700 ΔΡΧ.

Βαζάκας Μ. Αναστάσιος

600 ΔΡΧ.

Γκούβης Ν. Χρήστος

Τρίψα Χρ. Λουκία

500 ΔΡΧ.

Βακόλα Ελ. Άννα

Βάλλας Γ. Αγαμέμνων

Βασδέκης Γρ. Παύλος

Βαταβάλης Στ. Εμιστοκλής

Γιαννόπουλος Χαράλαμπος

Καραλής Δημ. Παναγιώτης

Κομπάρος Δημ. Φωκίων

Κοντοδήμος Χαρίλαος

Κρίτης Μιχαήλ

Μάγκου = Πάρτσαλη Ευανθία

Μάρος Δημήτριος

Μαυρομάτης Αθ. Βασίλης

Παπαγύρη Μαρία

Πισπίρης Αλ. Νίκος

Ποάλας Τάκης

Σακελλαρίου Ι. Βασίλειος

Σελωμός Αλ. Γεώργιος

Σουζάπουλος Γ. Αθανάσιος

Στεργίου Ν. Παύλος

Στουκίδης Μ. Χριστόδουλος

Στυλίδης Γεώργιος

Στυλίδης Π. Κώστας

Στυλίδης Π. Χρήστος

Τζαμπούρας Ν. Πανταζής

Τζιόφας Ν. Δημήτριος

Τζιόφας Ν. Ελευθέριος

Τζόκας Απ. Ιωάννης

Τόλογλου Π. Θρασύβουλος

Τότσας Αρ. Γεώργιος

Τσάτσος Αγ. Νικόλαος

Τραγούλας Ανδρέας

Τσελεπίδου - Λόντου Κλεον.

Τσιλιμάρης Αλ. Σπυρίδων

Τσιουμάνης Δ. Γεώργιος

Φώλας Γ. Αριστοτέλης

Φώλας Γ. Δημήτριος

Χασιώτη Χρ. Βασίλη